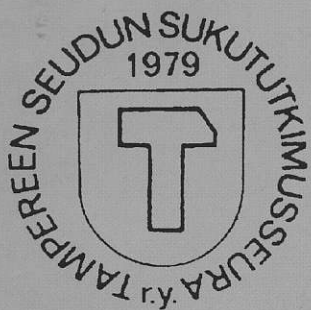




**Tampereen seudun
sukututkimusseura**

Orpana

Tampereen seudun sukututkimusseura ry:n jäsenlehti

nro 1/2013
vuodesta 1979 nro 77

Julkaisupäivä 15.1.2013

Toimitus: Johanna Kurela
Taitto: Marja Rissanen, Tmi Lehtiapu
Painatus: Tammerprint Oy, Tampere

ISSN 0359-128X

Seuraava Orpana ilmestyy syyskuun 2013 alussa.

Siihen tarkoitettujen artikkeleiden on oltava perillä viimeistään 15.7.2013.

Artikkelitarjoukset
osoitteeseen johanna.kurela@tamsuku.fi

Seuran osoite

Tampereen seudun sukututkimusseura ry
Mustoontie 174
36120 Suinula

Seuran tiliyhteys

FI03 1146 3007 2090 98
NDEAFIHH

Seuran www-osoite

www.tamsuku.fi

Sähköpostiosoitteet

seura@tamsuku.fi

Hallituksen jäsenten ja toimihenkilöiden sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@tamsuku.fi

Hallitus ja toimihenkilöt

Tarkista ajan tasalla olevat yhteystiedot osoitteesta www.tamsuku.fi.

Puheenjohtaja

Raine Raitio
p. 044 553 6863
raine.rautio@tamsuku.fi

Sihteeri

Sara Lundén
p. 050 561 4920
sara.lunden@tamsuku.fi

Jäsenasiat, laskujen maksaminen

Riitta Kuukka
p. 0400 622 465
riitta.kuukka@tamsuku.fi

Varapuheenjohtaja, ohjelma-asiat

Tiina Miettinen
p. 03 344 4599
tiina.miettinen@tamsuku.fi

Retkivastaava

Marja Pärri
p. 040 583 2208
marja.parri@tamsuku.fi

Webmaster

Heikki Nurmi
p. 044 364 7487
heikki.nurmi@tamsuku.fi

Orpanan toimittaja

Johanna Kurela
p. 040 755 1767
johanna.kurela@tamsuku.fi

Tuotteiden myynti ja tilaukset

Irma Vainio
p. 050 561 8266
irma.vainio@tamsuku.fi

Kirjastonhoitaja

Tavattavissa Mäkelän kabinetissa kirjaston aukioloaikoina.



Puheenjohtajan palsta

Sukututkimus on kiinnostava seikkailu

Olen viime aikoina miettinyt, mikä saa ihmisen kiinnostumaan jo nuorena historiasta ja sukututkimuksesta. Kun mietin oman kiinnostukseni heräämistä, niin se on seurausta lapsuudessa koetuista elämyksistä. Isovanhempieni tarinat olivat tärkeässä osassa tämän innostuksen herättäjinä.

Jo lapsena koin historian seikkailuna, matkana jonnekin salaperäiseen ja jännittävään. Sukututkimus on sitä parhaimmillaan, sillä ei tiedä minne tie johtaa ja mitä tulee vastaan. Mielenkiintoa pitää yllä myös se, että milloinkaan ei ole täysin oppinut. Mielikuvitusta ja salapoliisin taitoja tarvitaan oikeille jäljille pääsemiseksi.

Usein kiinnostumme sukututkimuksesta kuitenkin vasta vanhempana. On luonnollista, että ihmisen ikääntyessä ja samanaikaisesti perspektiivin laajentuessa hän alkaa miettiä menneisyyttään ja kiinnostua omista juuristaan.

Sukututkimuskursseille osallistuvat henkilöt ovatkin yleensä jo lähempänä viittäkymmentä tai juuri eläkkeelle jääneitä. Nuorempiakin joukosta löytyy, mutta he ovat kuitenkin vähemmistönä.

Tämä piirre näkyy myös jäsenistössämme. Tällä hetkellä jäsenistömme koostuu pääasiassa viisikymmentävuotiaista tai vanhemmista. Viidestäsadasta jäsenestämme vain kaksi on alle 30-vuotiaista ja alle 40-vuotiaitakin on vain 15.



Kuva Hilja Toivio

Tänäkin vuonna jatkamme perinteiseen tapaan mielenkiintoisten retkien ja esitelmien parissa. Toimintamallimme on osoittautunut toimivaksi. Silti uusia ideoita tarvitaan. Niistä esimerkkinä on jäsenistön aloitteesta toteutettu ja hyvää palautetta saanut viime vuoden viimeinen jäsentapaaminen eli Kaveri mukaan -ilta, jonka tulemme toteuttamaan jossain muodossa myös myöhemmin. Tämän vuoden alusta lähtien seura on päättänyt olla mukana myös Facebookissa.

Kaikenlaiset toiminnan kehittämistä koskevat ideat ovat edelleen tervetulleita. Uskon, että myös nuoremmat voivat olla kiinnostuneita sukututkimuksesta, jos osaamme kertoa kuinka mielenkiintoinen harrastus se on.

Raine Raitio



Vanha postikortti.

Kannen kuva: Teiskon kirkon barokkihenkinen kellotapuli valmistui 1789. Sitä pidetään yhtenä kirkonrakentaja Matti Åkerblomin onnistuneimmista töistä. – Kuva Matti Lipponen.

Kevään 2013 ohjelma

Esitelmätilaisuudet pidetään Vanhan kirjastotalon (Keskustori 4, Tampere) luentosalissa tiistaisin klo 18 alkaen. Esitelmätilaisuudet ovat kaikille avoimia ja pääsymaksuttomia.

Seuran oma kirjasto on avoinna luentoiltoina klo 17–18 luentosalin yhteydessä olevassa Mäkelän kabinetissa. Seuran omat jäsenet voivat saada kirjoja lainaksi.

Esitelmät

- 22.1.2013 Isäntäluetteloilta**
Kaikki mitä olet ikinä halunnut tietää talonhaltija- ja isäntäluetteloista!
Niiden hyödyt ja ongelmat sukututkijan näkökulmasta. Miten isäntäluettelot tehdään pitäjänhistorioihin? Mistä asiakirjoista tiedot haetaan?
Mitä ongelmia on luetteloiden teossa ja lähteiden tulkinnessa?
- 5.2.2013 Saija Kirkkola: Tampereen kaupunginarkisto**
Tarjolla uusinta tietoa lähiarkistostamme. Mitä arkistossa on ja mitä sukututkija sieltä löytää?
- 19.2.2013 Antti Lähde: Gustaf Reinhold Karlsson, Ruotsinpyhtäältä Tampereelle**
Luvassa se tavallinen sukutarina yllätyksineen. Antti Lähde kertoo isoisänsä isoisän ja sukunsa tarinan.
- 5.3.2013 Vuosikokous**
Tule keskustelemaan, kyselemään ja suunnittelemaan seuran toimintaa!
- 19.3.2013 Johanna Annola: Äiti, emäntä, virkanainen, vartija**
Esitelmässä kerrotaan köyhäintalojen johtajattarista vuosina 1880–1918.
Köyhäintalon toiminnan onnistumisesta oli vastuussa laitoksen johtaja, joka oli yleensä nainen. Johtajan toimesta muodostui 1900-luvun alkuun mennessä keskiluokkainen naisammatti.
- 2.4.2013 Jussi Jalonen: Suomalaisten kaartinupseerien suku- ja ammattiverkostot 1800-luvulla**
1800-luvun suomalaisten kaartinupseerien verkostot olivat mutkikkaita, ja monet upseereista olivat sukua toisilleen joko suoraan tai avioliittojen kautta.
- 16.4.2013 P.T. Kuusiluoma: Sukututkimusjuridiikkaa**
Suomen Sukututkimusseuran toiminnanjohtaja kertoo tuoreimmat kuulumiset sukututkijoiden edunvalvonnasta sekä tietoja sukututkijoiden käytännösäännöistä, joita parhaillaan ollaan uudistamassa.

Retki

Lauantaina **18.5.2013 Tuusulaan**. Katso retkestä lisätietoa sivulta 5.

Lähtö Vanhan kirkon edestä klo 8.00, paluu n. klo 19. Hinta ilmoitetaan myöhemmin jäsenilloissa ja seuran internetsivuilla.

Ilmoittautumiset jäsenilloissa, sähköpostitse (mkaa.parri@gmail.com) tai puhelimitse 040 583 2208 (ainoastaan iltaisin klo 19 jälkeen).

Tervetuloa mukaan tilaisuuksiin!

Ajan tasalla olevat esitelmä- ja retkitiedot löydät osoitteesta www.tamsuku.fi.



KEVÄTRETKI

Tuusulaan 18.5.2013



Kevään 2013 retkikohteena on suomalaisen taiteen kultakauden kulttuurin kehto, Tuusulanjärven ympäristö. Ajelemme pitkin rantatietä ja ihailemme vanhoja tunnettujen kulttuurihenkilöiden koteja sekä vierailemmekin eräissä niistä oppaan johdolla. Kuulemme tietenkin kulttuurisuvuista ja perheiden elämästä Tuusulassa.

Huolehdimme hengen ravinnon lisäksi myös ruumiin ravinnosta, saamme kahdet kahvit ja lounaan retken aikana.

Bussi odottaa meitä **Vanhan kirkon edessä lauantaina 18.5.2013 kello 8.00**. Palaamme samaan paikkaan noin kello 19.

Retken hinta ei ole vielä tiedossa, mutta se asettunee 70 € paikkeille. Lopullinen hinta on selvillä kun ilmoittautuminen alkaa. Tälläkin kertaa voimme ottaa retkelle myös ei-jäseniä, mutta heille retkihinta on 10 € suurempi. Kannattaa siis kuulua Tampereen seudun sukututkimusseuraan!

Ilmoittautumisia otetaan vastaan jäsenilloissa (maaliskuusta alkaen), sähköpostilla mkaa.parri@gmail.com tai puhelimitse 040 583 2208 iltaisin klo 19 jälkeen. Ilmoittautus-sanne kertokaa nimenne lisäksi puhelinnumeronne, sähköpostiosoitteenne sekä mahdolliset erikoisruokavalionne. Samat tiedot tarvitaan, mikäli ilmoitatte mukaan myös seuralaisenne.



Kotimaan retkille ilmoittautumisesta

Ilmoittautuminen retkelle on sitova. Esteen sattuessa ilmoittautuminen on heti peruttava seuran retkivastaavalle tai sihteerille. Seuran hallitus on päättänyt retki-ilmoittautumisen perumisesta seuraavaa:

- Kotimaahan suuntautuvan retken voi perua vapaasti viikkoa ennen lähtöä.
- Jos retken peruu tämän jälkeen tai ei ilmoita poisjäämisestään, seura perii ilmoittautuneelta puolet retken hinnasta.
- Jos ilmoittautunut voi esittää hyväksyttävän syyn poisjäämisestään, seura perii ilmoittautuneelta 5 euroa.

Sampolan sukututkimuspäivää EI TAMMIKUUSSA

Tampereen seudun sukututkimusseuran vuosittainen tammikuun puolivälissä järjestetty suuri sukututkimustapahtuma jäi vuonna 2012 väliin Sampolan koulukeskuksen remontin vuoksi. Seuraava sukututkimuspäivä piti järjestää tammikuussa 2013 uusituissa tiloissa. Sampolan remontin valmistumisen viivästyessä tilavaroja ei voitu ottaa vastaan eikä sukututkimuspäivää voitu edelleenkään saada toteutettua.

Seuran hallitus selvittää mahdollisuutta järjestää sukututkimuspäivä myöhemmin keväällä 2013. Asian varmistuttua tilaisuudesta ilmoitetaan seuran internetsivuilla www.tamsuku.fi ja jäsenilloissa.

Sukututkijoiden reiss

Tampereen seudun sukututkimusseuralla on ollut tapana tehdä vuosittain kaksi pidempää retkeä muille paikkakunnille. Lokakuussa 2012 poikettiin tästä traditiosta tekemällä matka oman kaupungin sisällä. Mentiin tamperelaisten ulkomaille, Teiskoon ja Aitolahteen.

Retkiopastus alkoi heti Keskustorilta lähtiessä, kun kaupungin opas Mirja Saari verrytteli kurkkuansa ja muistiansa kertomalla Tampereen teollisuushistoriasta ja kaupunginosien asutuksesta.

Valoisa ja seesteinen kirkko Olkahisissa

Ensimmäinen pysähdys oli Olkahisissa Aitolahden uudella kirkolla. Arkkitehtitoimisto KSOY:n suunnittelema moderni kirkko rakennettiin vuonna 1980 valmistuneen punatiilisen Olkahisten seurakuntatalon yhteyteen. Kirkon pääarkkitehtinä oli Erkki Karvala. Rauhallista ja seesteistä tunnelmaa henkivä kirkko vihittiin käyttöön syyskuussa 2001. Aitolahden uuden kirkon merkillepantavin piirre on sen keskellä kulkeva 70 senttiä vahva umpitiilinen muuriseinä, joka samanaikaisesti kaartuu suojelemaan kirkkosalissa istuvia seurakuntalaisia

ja avautuu ylöspäin kohti taivasta. Tämä elämän keskeneräisyyttä symboloiva seinä on nimeltään Suojamuuri.

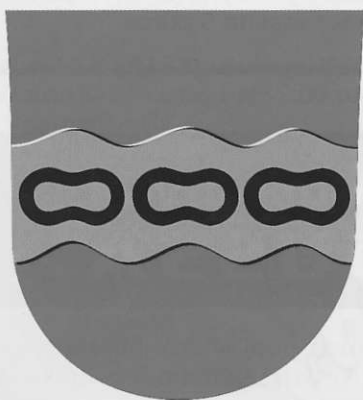
Valoisuutta kirkkosaliin tuovat korkeat lasiseinät ja vaaleat koivupuiset penkit, joissa on hyvä istua. Kirkon erikoisuutena on salin perällä oleva ikkunallinen, vihreäsävyinen lastenhuone, mihin lapset voivat jäädä leikkimään jumalanpalvelusten ajaksi. Kirkonmenot kuuluvat lastenhuoneeseen mutta lasten leikkimisen äänet eivät kuulu huoneesta ulos. Virsien sanat heijastetaan projektorilla kirkkosalin seinälle.

Myös kirkon kalustus on ajattoman kaunista, pelkistetyin modernia. Sisustusarkkitehti Taina Väisäsen suunnittelema veneen muotoinen alttaripöytä symboloi seurakuntaa ja alttarin lasilevy esittää vettä, jolla vene kulkee. Alttarin lasilevyissä toistuu Isä meidän -rukous. Alttaritaulu, joka esittää ylösnousseen Jeesuksen kasvoja, on taiteilija Hannu Konolan toteuttama Rauha teille -niminen valoteos.

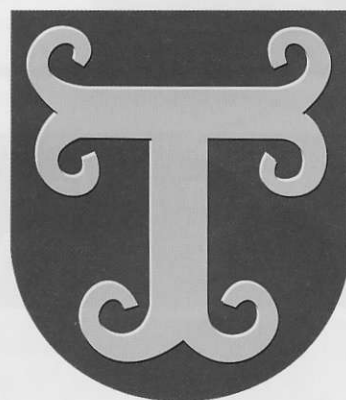
Kirkkosalissa on myös Aitolahden vanhan kirkon lattialaudoista valmistettu kulkueristi sekä pari metriä korkea pronssinen krusifiksi. Eteisessä on professori Kari Juvan veistämä vaivaisukko.

Kirkon akustiikka on erinomainen ja kirkossa järjestetäänkin usein konsertteja. 25-äänikertaiset urut on valmistanut tervakoskelainen Urkurakentamo Martti Porthan.

Aitolahden uusi kirkko on rakennettu keskelle kylää sinne, missä ihmiset ovat. Kirkko on tarkoi-



Aitolahdesta, Näsijärven rantakalliosta löytyi 1800-luvun lopulla soikion muotoisia syvennyksiä, "hiilipusseja". Ne ovat vanhimpia Suomesta löytyneitä fossiileja, ja niiden iäksi on arvioitu kaksi miljardia vuotta. Vastaavanlaisia hiilipusseja on löytynyt Ylöjärven lisäksi ainoastaan Etelä-Afrikasta ja Kanadasta. Hiilipussit on kuvattuna Gustaf von Numersin piirtämään Aitolahden vaakunaan (1965).



Teiskon vaakunassa on vihreällä pohjalla Antoniuksen ristin muotoinen muurin siderauta, jonka muoto viittaa Teisko-nimen alkukirjaimeen. Olof Erikssonin suunnittelema vaakuna on ollut käytössä vuodesta 1958, nykyään kuitenkin vain epävirallisena kotiseutuvaakunana.

ulkomaille Teiskoon

tettu monitoimitaloksi, jonka tilat muuntuvat erilaisiin tarpeisiin ja jossa on toimintaa joka päivä aamusta iltaan. Rakennus on osoittautunut erittäin toimivaksi, ja Aitolahden seurakuntaan kuuluvat ovat ottaneet sen alusta lähtien omakseen. Alueen asukkaista kolmannes on alle 18-vuotiaita ja 70 % seurakuntalaisista on alle 45-vuotiaita. Seurakunta onkin painottanut toimintaansa juuri nuoriin ja lapsiperheisiin suuntautuvaksi. Seurakuntaan kuuluu noin 7200 jäsentä.

Ketaralla kristillinen koulu

Aitolahti oli pikkukunta, joka itsenäistyi Messukylästä 1924. Itsenäisyyden aikaa kesti nelisenkymmentä vuotta, kunnes kunta liittyi Tampereeseen 1966. Aitolahden vanha kuntakeskus sijaitsi Sorilassa. Nykyisin Aitolahden alueella on tiheimmin asukkaita juuri uuden kirkon tuntumassa Olkahisissa ja Nurmessa.

Lähellä uutta kirkkoa, entisellä Ketaran tilalla on Aitolahden adventtikirkko ja sen toimintakes-

kus. Alueella toimii myös adventtikirkon ylläpitämä Tampereen kristillinen koulu. Sukututkijoille adventtikirkkoa ja kristillistä koulua esitteli pastori, lääkäri Esa Rouhe, joka on asunut alueella suuren osan elämästään.

Tampereen kristillinen koulu on kaikille kristillisiä suuntauksia edustaville lapsille avoin peruskoulu, jossa tarjotaan maksuttomasti kristillisiin arvoihin ja elämänkatsomukseen perustuvaa opetusta vuosiluokille 1.–9. Koulun yhteydessä toimii myös esikoulu ja aamu- ja iltapäiväkerho. Koulussa opiskelee yli 200 oppilasta. Kristillinen koulu on aloittanut toimintansa jo vuonna 1966 Tampereen keskustassa. Aitolahteen koulu siirtyi noin kymmenen vuotta sitten, kun tilat kävivät pieniksi. Uusissa tiloissa oppilasmäärä kasvoi, ja nyt tilat ovat käyneet uudelleen riittämättömiksi.

Adventistit ovat protestanttisia kristittyjä, jotka odottavat Jeesuksen pikaista toista tulemistä (latinaaksi *adventus*). Kirkkokunnalle on ominaista Raamatun arvovallan korostaminen. Ns. seitsemännen päivän adventistit viettävät pyhäpäivänään sapattia, joka alkaa perjantaina auringonlaskusta



Kuva Matti Lippönen

Aitolahden vanhan kirkon ja hautausmaan välissä solisee Tiikonoja. Kalmistossa on runsaasti Pihkala–Gummerus-suvun hautoja.

ja kestää lauantain auringonlaskuun. Tämä perustuu siihen, että Raamatun mukaan sunnuntai on viikon ensimmäinen päivä ja lauantai seitsemäs.

Sukututkijat olivat tulleet Aitolahden adventtikirkkoon juuri sapattina eli lauantaina. Aikaisemmin päivällä kirkossa oli ollut jumalanpalvelus, joka videoidaan ja julkaistaan internetissä kirkon www-sivuilla. Näin kauempanakin asuvat seurakuntalaiset voivat osallistua jumalanpalvelukseen.

Aitolahden vanha kirkko 1920-luvulta

Aitolahden vanha kirkko ei nimestään eikä keskiaikaiselta vaikuttavasta ulkoasustaan huolimatta ole kovin vanha. Kirkon on suunnitellut arkkitehti Birger Federley. Kirkko muurattiin kivistä 1927–1928 ja vihittiin käyttöön juhannuksena 1928.

Ennen oman kirkon valmistumista aitolahtelaiset kävivät Messukylän vanhassa kirkossa. Vielä 1800-luvulla kirkkomatka kulki Näsijärven yli Niihamaan. Sieltä taivallettiin Ristinarkulle, missä pyhädyttiin vaihtamaan kirkkovaatteet ylle.

Aitolahden vanha kirkko edustaa 1920-luvun historistista tyyliä. Suunnittelussa sen esikuvana oli Porvoon tuomiokirkko. Sisätiloiltaan kirkko on nykyään beige-harmaa. Kirkon värimaailmaa muutettiin vaaleammaksi kirkon sisäremontin yhteydessä 1996–1997. Samalla yhteydessä uusittiin lämmitys- ja valaistusjärjestelmä.

Kirkko on koristeltu taiteilija Kalle Löytänän maalauksin. Urkuparven alla on kuva sydänverellä poikasiaan ruokkivasta pelikaanista, mikä on vanha kirkollinen aihe ja symboloi ehtoollista, Kristuksen kärsimystä ja Jumalan rakkautta. Koristekuvioissa on muun muassa enkeleitä, kyyhkysensiipiä ja lehtikuvioita. Alttarin lasimaalausikkuna esittää ristiinnaulittua Kristusta.

Kirkkotapulirakennuksessa on kaksi kirkonkelloa. Toinen on Mikkelin entisen venäläisen sotilaskirkon kello ja toinen on Lokomon valmistama. Kellotapuli on toiminut myös ruumishuoneena.

Viinitilan kautta ajelulle saappaan varteen

Kolmessa kirkossa vierailtua olikin jo aika hengähtää hetki. Taukoa vietettiin Tampereen maantieteellisessä keskuksessa Teiskon Sääsniemessä Teiskon viinikioskillä. Lämmin glögi, kahvi ja maukas kinkku-ananaspiirakka virkistivät niin, että joukko jaksoi reippaana jatkaa matkaa päivän neljättä kirkkoa katsomaan. Sitä ennen tehtiin kuitenkin ajelu pitkin Teiskoa.

Tampereeseen vuonna 1972 liitetty Teisko on kaupungin harvaan asuttua maaseutualuetta, jonka takia Euroopan unionin tilastoissa Tamperetta ei voitu lukea lainkaan kaupungiksi. Määritelmän mukaan kaupunki on hallinnollinen alue, jolla asuu vähintään 50 000 asukasta ja jonka väestötiheys on vähintään 500 henkeä neliökilometriä kohti. Tampereella on asukkaita vajaat 400 henkeä/km².

Tampere on kenkäteollisuusmenneisyyteensä nähden sopivasti saappaan muotoinen kaupunki. Varsinainen tiheästi asutettu kaupunkialue on saappaan anturassa, Aitolahti on nilkassa ja harvaanasuttu Teisko on saappaan vartta.

Sukututkijoiden bussi risteili pitkin Teiskoa. Vauhtia hidastettiin hieman Kämmenniemiesäunessillan kohdalla, niin että opas ehti kertoa Aunessillan rakennuttamisesta. Sillan paikalla oli aiemmin puusilta, joka oli jo käynyt huonoksi. Vuonna 1894 siltä päätettiin uusia. Arkkitehti Georg Schreck teki kustannusarvion ikuisesti kestävästä kivisillan rakentamisesta. Siltä tulisi laskelman mukaan maksamaan 50 000 markkaa. Rakentamiseen saatiin 10 000 markan suuruinen valtionapu.

Uuden kivisillan rakennuttaminen kilpailutet-



Aunessilta rakennettiin "kivenhakkurien" ja "timpermännien" voimin 1898–1899. Kaunis yksikaarinen kivisilta on nykyään museosilta.

Kuva internetistä

tiin 1898, ja kilpailun voitti ylöjärveläinen kivityömiesties Frans Malmmlund, jolla oli takaaajinaan kolme ylöjärveläistä talollista. Urakkahinnaksi sovittiin 28 000 markkaa. Sillan piti olla valmis kesäkuussa 1899.

Kevättalvella 1899 kuitenkin kävi jo selväksi, että siltaa ei saataisi aikaan sovitulla hinnalla. Rahaa oli jo kulunut lähes 28 000 markkaa mutta työsuoritus oli vasta puolivälissä. Jouduttiin pättätilanteeseen, kun kunta ei enää suostunut maksamaan enempää ja Malmmlund kieltäytyi työn jatkamisesta.

Kuntakokous perusti rakennuskomitean hoitamaan sillan rakentamisen valmiiksi. Siltä saatiinkin valmiiksi kesällä 1899, mutta huimaan 66 850 markan hintaan. Rakennuskomitea peri Malmmlundilta käräjäteitse korvausta kunnalle aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta. Malmmlund oli lähes varaton, joten ylöjärveläiset takuumiehet joutuivat maksamaan summan. Kaksi heistä menetti tämän takia talonsa.

Teiskon kirkko luonnonkauniilla kukkulalla

Kiertoaajelu vei sukututkijat Teiskon kirkolle, missä seuruetta odotti seurakunnanpuutarhuri Matti Jo-

kinen. Hän esitteli joukolle Teiskon kirkkoa selkeästi ja mukaansatempaavasti.

Teisko muodostettiin Messukylän kappeliseurakunnaksi vuonna 1636. Itsenäiseksi seurakunnaksi Teisko siirtyi 1860.

Kirkkojärven rannalla, huomattavan luonnonkauniilla paikalla oleva Teiskon kirkko on järjestyksessä kolmas teiskolaisista kirkoista. Ensimmäinen valmistui 1621 ja seuraava 1689. Vuonna 1788 valmistuneen kirkon rakensi tunnettu kirkonrakentaja Matti Åkerblom.

Kirkon valmistumiseen liittyi lievää kahnausta rakennuksen maksajien eli talonpoikien ja kirkollisen yleisilmeen hyväksyjien eli tukholmalaisten viranomaisten välillä.

Talonpojat tahtoivat ristikirkosta korkean ja teräväkattoisen, sillä heidän mielestään matalat katot kuuluivat vain latoihin. Tukholmassa, minne kirkon piirrokset lähetettiin hyväksyttäväksi, oli tiin kuitenkin asiasta eri mieltä. Maaseutukirkko ei arvioijien mielestä voinut olla korkea ja terävä kuin katedraali, ja niin teiskolaisten pettymykseksi suunniteltua kirkonkattokorkeutta madallettiin.

Kirkko rakennettiin sadan miehen voimin. Talloille oli määrätty erilaiset työt: osa vastasi kivien hankinnasta, osa puunkaadosta ja hirsien valmistamisesta, osa teki kattopaanut, osa keitti tervaa ja osa hankki nauloja. Talon osallistuminen kirkon rakentamiseen otettiin huomioon myöhemmin kirkon istumajärjestyksestä laadittaessa. Ahkerat kirkonrakentajat pääsivät näin arvokkaammalle paikalle.



Kuva Internetistä

"Joka köyhää armahtaa, hän lainaa Herralle." Teiskon kirkon ulkoseinällä vaivaisukko odottaa ropoja.

Ulkopuolelta punaiseksi maalattu puukirkko on sisältä kauniin valoisa valkeine ja vaaleanharmaine sävyineen. Kirkkosalissa on esillä edellisen kirkon saarnastuoli, joka on peräisin 1600-luvun puolivälistä. Käytössä olevan saarnastuolin kateeseen on maalattu evankelistojen kuvia. Taiteilija Pehr Sundbergin tekemä alttaritaulu esittää Vapahtajaa Getsemanessa. Taulu on alun perin kaksiosaisen teoksen yläosa. Pyhää ehtoollista esittävä alaosa on nykyisin sakkastin seinällä.

Kirkon kalustoon kuuluu myös vihreäsävyinen Könin kello, joka oli 1840-luvulla myyty Kulkkilan taloon mutta joka myöhemmin saatiin lahjoituksena takaisin

kirkkoon. Tekstiilistöä, mihin kuuluu 1800-luvulta peräisin olevia messukasukoita, on täydennetty 1900-luvulla muun muassa Dora Jungin kirkkotekstiileillä.

Klassikkoautoja ja murkinaa Muroleessa

Teiskon kirkolta jatkui kiertoajelu kumpuilevassa maastossa polveillen. Opas Mirja Saari kertoi faktaa ja fiktiota sen, mitä pystyi kamppaillessaan bussin reistailevan mikrofonin kanssa. Ajelulla poikettiin aina Ruoveden Muroleella asti.

Teiskossa on paljon paikannimiä, missä osana on *kapee* tai *lappi* ~ *lapin*. Tällaiset nimet kertovat muinaisesta saamelaisasutuksesta. Siitä kertovat



Kuva Matti Lipponen

Ala-Kapeen tilan yksityisessä automuseossa oli laajalti autokaunottaria kuvan Willys Knight -merkkisestä kantti-kertaa-kantti-mobiileista virtaviivaisiin urheiluautoihin.

myös lapinrauniot Kapeessa lähellä Lapinkorkeeta. Koko Teiskon arvellaan saaneen nimensä saamelaisen Teiska-nimisen heimopäällikön mukaan.

Saamelaisuudesta kertoo myös muinaisaikoihin sijoittuva tarina Neevuoren neidistä, jonka häitä vietettäessä kalevanpojat hyökkäsivät paikalle ja surmasivat tytön vastaviihityn sulhasen. Tämän jälkeen ei Neevuoren neitiä enää nähty, ja tytön äitikin katosi pienellä veneellä jäljettömiin.

Sukututkijoille oli luvattu yllätysvisiitti, ja tämä yllätys miellytti aivan erityisesti miehiä. Seurue pääsi nimittäin Ala-Kapeen tilalla olevaan yksityiseen automuseoon. Ala-Kapeen isäntäparilla on noin 15 hyväkuntoista autoa ja kahdeksan traktoria eri vuosikymmeniltä. Tilalla oli lopetettu navetanpito 1964, minkä jälkeen he olivat alkaneet kerätä tiloihin peltilehmiä.

Klassikkoautojen elegantit muodot hivelivät silmiä, ja vanha kivinavetta läiskyi salamavalaja, kun innostuneet sukututkijat valokuvasivat autokäynnäksisiä. Chrysler Windsor (vm. 1962), valkoinen Jaguar Mark II (vm. 1960) ja Armstrong Siddeley (vm. 1953) löysivät omat ihailijansa, mutta suurinta kiinnostusta herätti kuitenkin yhä Kalifornian rekisterissä oleva puuvanteinen Willys Knight -auto vuodelta 1927.

Lounas nautittiin Ruoveden puolella Muroleen entisellä koululla, joka vuodenvaihteesta 2012 on ollut kylätalona. Juhlasaliin oli katettu kaksi pitkää pöytää, ja noutopöydästä haettiin Ruokalähetä Luisan valmistamaa teiskolaista lähiruokaa: lammaskaalia, suppilovahverosalaattia ja puoluk-

kasurvosta ja jälkiruoksi puolukkakiisseliä vaniljakermarahkan kera.

Paluumatkalla seurasi päivän kulttuurihetki, kun seurue poikkesi Velaatassa maitolaiturimuseossa. Museo on tiettävästi Euroopan pienin, vain reilun neliön kokoinen. Kesällä 2012 maitolaiturimuseo muuttui Gukkenmain-museoksi, jossa yli-intendentti Timo Malmin kokoaman näyttelyn

Aitolahden ja Teiskon kylät

- Kapee
- Kaanaa
- Velaatta
- Terälahti
- Ukaa
- Asuntila
- Teiskon kirkonseutu
- Viitapohja
- Pohjola
- Vattula
- Värmälä
- Aitoniemi
- Hirvenniemi
- Vääräjärvi (Ranta-Aitolahti)
- Kanta-Aitolahti
- Palonkylä
- Kämnniemi



Liutun tila on Teiskon Pohtolankylässä. Tilalla järjestetään tilauksesta mm. juhlia.

Kuva Matti Lipponen

teemana oli Maailmantaiteen päivitys. Maitolaiturimuseon tuntumassa kesäänsä viettänyt sininen lehmä oli jo siirtynyt sisätiloihin pois syyssateista, mutta näyttelytilojen suomalainen luonto puhuteli yhä museoyleisöä apealla syksyisellä kosteudellaan ja ruskaväriyksellään.

Bussiseurue kurvasi vielä nopeasti Maisansalossa ennen siirtymistään iltapäiväkahville Liutun tilalle, joka oli päivän viimeinen etappi.

Liutun tila mainitaan maakirjoissa jo vuodesta 1540. Talo on ollut Liutun suvulla jo 1700-luvulta alkaen. Liutussa on järjestetty juhlatalotoimintaa jo parinkymmenen vuoden ajan.

Liutun pirtin vanha osa on rakennettu jo 1800-luvun alkupuolella, mikä olikin helppo uskoa tummia hirsiseiniä ja kattopalkkeja katsellessa. Seinillä oli taidokkaita ryijyjä, kauniisti kiilteleviä kuparipannuja ja vanhoja työkaluja, kuten ke-ritsimiä, kauhoja, saksia ja koreja. Ikkunoissa oli valkoiset puuvillaverhot pitsikoristeineen ja pöydillä oli punaruskeat ruutupöytäliinat. Pirtissä oli

Kun Liutun isäntä lauteilta putosi

Liutun isäntä ja emäntä olivat saunassa. Yhtäkkiä laude murtui ja Heikki-isäntä putosi alas.

Hetken kuluttua emännänkin alta rikkoutui laude, ja emäntä putosi isännän viereen.

Silloin isäntä totesi:

– Toi meidän Senja on aina niin hilas.

muinoin kengitetty hevosia, ja suomenhevoset ja karjanjalostus olivat myöhemminkin olleet talon arkea, mistä todistivat seinillä olevat valtion kilpajojen palkintokirjat ja karjanjalostuspalkinnot.

Johanna Kurela

**Tampereen seudun sukututkimusseura on
Facebookissa!
Liity sinäkin mukaan!**

SANALEIKKIÄ

teiskolaisisäntien nimistä

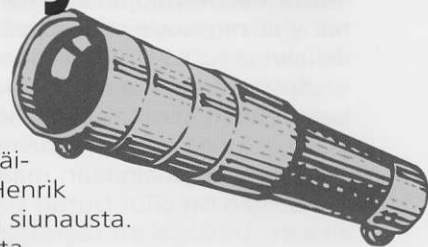
Tarinat kertovat Nurmin kylän isäntien kokoon-tuneen säännöllisesti selvittelemään kylän yh-teisiä asioita. Kerran saatuaan asiansa selvik-si isäntien kerrotaan käyneen seuraavanlaisen keskustelun:

- Juodaan, sanoi Juopo.
- Koska? sanoi Kokki.
- Kohta, sanoi Kovapää.
- Keltä? kysyi Ketara
- Minulta, vastasi Mikkola.
- Nattari siihen naurahti, joten näytti siltä, että hän oli pitänyt asiaa aivan leikkinä.

Juttu tietää myös kertoa, että sanaleikki sisäl-tää herrojen luonnekuvauksen. Kokki ei kui-tenkaan viittaa ruoanlaittajaan, kuten nykyi-sin sanan ymmärrämme, vaan kalamajaan. Ko-kin tilan talouskeskus on aikanaan sijainnut ai-van Näsijärven rannassa. Juopon ja Kovapään kerrotaan saaneen nimensä isäntien lisänimien mukaan.

Lainaus peräisin Jaana Alajoen teoksesta *Nur-min kylä* – matkalla kaupunkiin.

Kapteeni Spåren syksy 1722



Miltä tuntuisi tulla kotimaahan 13 vuoden sotavankeuden jälkeen? Lapsista on tullut aikuisia ja perhe asuu uudella paikalla kunnalla ja uudessa kodissa.

Porin rykmentin kapteeni Henrik Spåre joutui venäläisten vangiksi Pultavassa kesäkuun lopussa 1709. Pitkän vankeuden ja vaivalloisen kotimatkan jälkeen hän oli Turussa heinäkuun lopussa 1722. Jotenkin hän tiesi minne suunnata seuraavaksi ja kahden päivän matkan jälkeen hän saapui Harjavallan Torttilaan. Siellä Spåre kirjoitti päiväkirjaansa kotiinpääsystä kiitokset Jumalalle.

Torttilaan Spåre ei voinut suunnata vanhasta muistista, sillä hänen poikansa Hans Spåre oli osstanut kylästä Keisarin talon vasta 5.3.1721. Hans oli syntynyt Kangasalla heinäkuussa 1699 eli oli ollut vain lapsi Henrikin lähtiessä sotaan.

Spåre ei merkinnyt päiväkirjaansa, keitä perheenjäseniä Keisarin talossa tapasi. Pari viikkoa heidän kanssaan sai riittää, sillä Henrikin piti hoitaa asioitaan toisaalla. Jo elokuun 14. päivä hän on everstinsä virkatalossa Mouhijärven Selkeessä ja syyskuun alussa omassa virkatalossaan Vesilahden Vakkolassa. Paluumatkalla Henrik osallistui syyskuun 10. ja 11. päivä Huittisten Sammuissa armeijan katselmukseen. Hän oli takaisin Torttilassa 12. päivä, reilun kuukauden poissaolon jälkeen.

Syyskuun lopussa Henrik lähti Turkuun, jossa hän sai 9. päivä lokakuuta kuulla olevansa liian vanha armeijan palvelukseen. Hän oli 58-vuotias.

Tämän jälkeen ei ollut enää syytä lähteä Harjavallasta, jonne Henrik palasi 12. päivänä lokakuuta. Hänellä oli hyvää aikaa huomioida päiväkirjaansa Näyhälän tulipalo ja syksyn ensilumi.

Ainoa perheenjäsen, joka esiintyy Henrikin lyhyissä päiväkirjamerkinnöissä on poika Henrik Johan. Hänelle Henrik kirjoittaa 10. päivä marraskuuta Ruotsiin. Kirje tuskin ehti perille, sillä jo kuusi päivää myöhemmin Henrik Johan ilmaantuu Torttilaan. Jälleennäkeminen on isälle tärkeä, sillä jälleen hän kiittää Jumalaa.

Isä ja poika olivat edellisen kerran nähneet toisensa päivää ennen Pultavan taistelua. Henrik Johan oli tuolloin vain 13-vuotias vapaaehtoinen ja isänsä lähetti hänet kuormaston joukkoon. Sielläkään ei oltu turvassa viholliselta ja Henrik Johan joutui vangiksi. Vankeudesta ei tullut yhtä pitkää kuin isällään, sillä Henrik Johan oli onnistunut pakenemaan ukrainalaisesta kaupungista saksalaisen prinssin seurueessa ja pääsi Saksan kautta Ruotsiin vuonna 1717.

Joulukuun 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17. ja 18. päivä satoi rankasti. Henrik Spåre toivoi Jumalan siunausta. Hän eli vielä 25 vuotta.

Kaisa Kyläkoski

Kapteeni Spåren päiväkirjasta

- d. 29 Julj Reeste iag ifrån Åbo och
- d. 31 Dito Kom iag till Tårtila i Cumo. Lofwat wari herrans Nampn i ewigheet.
- d. 14 Augustij war iag på Selckis hoos H:r Öfwerste.
- d. 4 Septemb:r Reeste iag till Wackala i Öresilax.
- d. 6 Septemb. Kom iag på Wackala och
- d. 7 Dito Reeste iag derifrån.
- d. 10 och 11 war iag i Sambo på skrifning.
- d. 12 Dito Kom iag till Tårtila igen
- d. 26 Dito Reeste iag till Åbo Commision.
- d. 29 Dito war iag på Kårpjåki i Lundå.
- d. 9 Octob. blef iag upsagt ifrån min tienst för min ålderdom skull. Gud tröste mig arme och ware min stoore hielp.
- d. 10 Octob:r Reeste iag if:n Åbo och
- d. 12 Dito Kom iag till Tårtila.
- d. 15 Dito war eldzwåda på Näihälä.
- d. 14 Octob:r Sniögade första sniön i höst.
- d. 10 Novemb. Skreef iag min k. son Drabanten Himd. Johan till Arbåga om någre angelagne ärender.
- d. 16 Novemb. ankom min k. son H:r Drabanten Himd. Joh[a]n ifrån Sverige till Tårtila Låfwat warj gud som sine så nådel:n och underligen bewarar if:n all nöd och uth ur fahran frälsser.
- d. 23 Novemb. togz mina hästar heem if:n skogen och på stallet.
- d. 24 Dito Sniö glåpade starck.
- d. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17 och 18 Decemb:r Rågnade starck. Gud wålsigne oss.

Lähde

Henrik Spåre: Dagboksanteckningar af kaptenen vid Björneborgs regemente. Karolinska Krigares Dagböcker VII. 1912

Eräs sotilaspoika, Wilhelm von Qvanten

Orpanan numerossa 2/2012 Taisto Virtanen pohti, oliko Lotta Svärdin esikuvana Elias Svärdin vaimo Maria. Siitä juolahti mieleeni, että vänrikki Henrik Gustav von Qvantenin ja hänen poikansa Adolf Johan Gustav Wilhelm elämänvaiheet olivat jossain määrin samantyyppiset kuin Runebergin Sotilaspojalla ja hänen isällään. Olisiko Sotilaspojan esikuvana voinut olla Wilhelm von Qvanten?

Johan Ludvig Runeberg oli viitisen vuotta nuorempi kuin Wilhelm von Qvanten. Molemmat asuivat suurimman osan elämästään Porvoossa, pikkukaupungissa, jossa kaikki säätyläiset tunsivat toisensa. Runeberg todennäköisesti tiesi Wilhelm von Qvantenin ja hänen isänsä elämänvaiheet, joten on mahdollista, että runoilija saattoi käyttää niitäkin Sotilaspoika-runon aineksina.

Runebergin Sotilaspoika-runo

Runebergin Sotilaspoika-runosta tulee varmaankin useimpien mieleen Albert Edelfeltin tekemä kuva noin 11-vuotiaasta, aidasaitaan nojaavasta ja tulevaisuuteen tähyilevästä orpopojasta. Suomen sodan 1808–1809 jälkeen näitä orpoja sotilaspoikia oli paljon.

Ehkä Runeberg halusi muistuttaa Sotilaspoika-runollaan aikalaistaan sotaorpojen turvattomasta asemasta ja kovasta kohtalosta yksilöimättä heistä ketään. Runebergin Sotilaspoika kertoo isänsä kaatuneen Lapualla lippunsa viereen. Tuossa taistelussa 14.7.1808 suomalaiset menettivät 150 miestä. Jos halutaan selvittää heiltä jääneiden orpojen sotilaspoikien kohtalot, tutkittavia kohteita saattaa olla saman verran. Tosin kaikkien isät eivät olleet lipunkantajia, jotka usein olivat sotilasarvoltaan vänrikkejä.

Ruotsin vallan aikana, 1600-luvun lopulla, Suomessa toteutettiin ruotujakolaitos. Rekrytointin varmistamiseksi useat upseerien, aliupseerien ja ruotusotamiesten pojat merkittiin ns. voluntääreinä isänsä rykmentin kirjoihin jo alle 10-vuotiaina. He saivat palkakseen vuosittain joko muutaman viljakapin tai taalarin ja "option" vakinaiseen vakanssiin isänsä yksikössä. He saivat olla isän mukana harjoituksissa ja oppivat sotilaan ammatin

tavallaan oppisopimuksella. Täytettyään 15 vuotta he voivat astua palvelukseen. Tällaisista sotilaspojista kertovat Runebergin runot *Pilven veikko*, *Sven Tuuva*, *Sotilaspoika*, *Numero 15 Stolt* ja *Wilhelm von Schwerin*.

Henrik von Qvantenin sotilasura ja perhe

Sahalahdella 8.9.1775 syntynyt Henrik von Qvanten aloitti sotilasuransa 15-vuotiaana vuonna 1790 Porin läänin jalkaväkirykmentissä kersanttina korpraalin palkalla. Vuotta myöhemmin hänet nimitettiin pataljoonan adjutantiksi. Vuonna 1796 hän sai ylennyksen vänrikiksi edellä mainitussa rykmentissä. Vuonna 1798 hänet vihittiin avioliittoon Hedvig Elisabet Roupén kanssa, joka oli majuri Kasper Roupén ja Katarina von Konowin vanhin tytär.

Henrikin ja Hedvigin perheeseen syntyi Wilhelm-pojan jälkeen tytär Maria, joka menehtyi alle vuoden ikäisenä, ja poika Karl. Hedvigin huollettaviin kuuluivat myös hänen veljensä, voluntääri eli sotilaspoika Sebastian (s. 1783) ja hänen sisarensa Ebba Roupé (s. 1789).

Qvantenit asuivat Tyrvällä Loorun puustellissa isä Henrikin palveluksessa Kyron komppaniassa. Vuonna 1804 Henrik von Qvanten siirrettiin Euran komppaniaan, mutta perhe muutti Eurajoen Kaukonpielin puustelliin vasta 1806, koska Henrik oli jonkin aikaa Viaporissa komennuksella. Euran komppanian värväysluetteloon Henrik on merkitty viimeksi 2.2.1808.

Suomen sota alkaa

Venäläisten hyökkäys Suomeen alkoi 21.2.1808. Sotilaspoika-runo alkaa Cajanderin käännöksen mukaan sanoilla "Mun isän' oli sotamies..." Siitä voisi päätellä, kuten Edelfeltin piirroksistakin, että Sotilaspoika olisi ollut ruotusotilaan poika. Alkuperäisessä Runebergin runossa sanat kuuluvat kuitenkin *Min fader var en ung soldat* – suomeksi "isäni oli nuori sotilas". Isä saattoi siis olla joko sotamies, aliupseeri tai upseeri.

Vänrikki Henrik von Qvanten oli sodan syttyessä 33-vuotias. Sotilaspoika kertoo, että hänen isänsä oli saanut pari urhoollisuusmitalia joukkojen edetessä kohti etelää. Henrik von Qvantenin mitaleista ei löydy tietoja, mutta hänen muistokirjoituksessaan kerrotaan: *Han hade under de föregående striderna gjort sig väl känd, och Adler-*



creutz ytttrade att han "egde rätt till allmänna saknaden" ("hän oli kunnostautunut aikaisemmissa taisteluissa ja Adlercreutz lausui, että "häntä jäivät kaikki kaipaamaan").

Runossa todetaan isän kaatuneen keväällä Lapuan aukeilla lippunsa viereen (*sin fana närmast invid*) ja äidin kuolleen pian sen jälkeen suruunsa. Lisäksi kerrotaan, että Sotilaspojan isän isä ja isän isoisä olisivat kaatuneet sankareina taistelukentällä.

Wilhelm von Qvantenin äiti, Hedvig, ei kuollut heti sodan jälkeen, vaan sai nähdä poikiensa varttuvan aikuisiksi. Wilhelmin esi-isät olivat kaikki upseereita, mutta vain isän isoisän isä Henrik Johan von Qvanten menehtyi joko Pultavan taistelussa 1709 tai pian sen jälkeen.

Lapuan taistelu

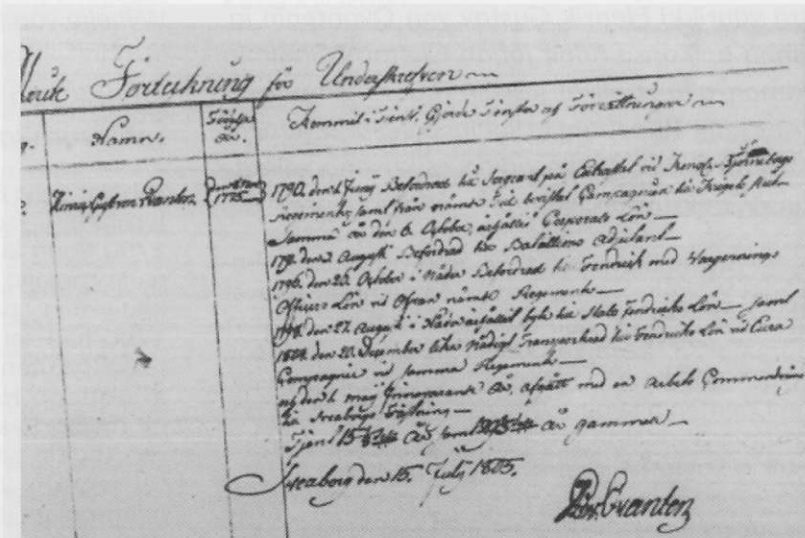
Todellisuudessa Lapuan taistelu käytiin keskellä kesää 14.7.1809 eikä siis keväällä. Siitä on eri lähteistä saatavissa varsin yksityiskohtaisia kuvauksia. Venäläinen kenraali Rajeovski oli ryhmittänyt joukkonsa puolustusasemiin Lapuan kirkonkylän (Isokylän) ja Liuhtarin kylän väliselle alueelle Kuortaneelle (Salmen kylään) johtavan tien varteen jokirantaan. Kenraalimajuri Adlercreutz lähestyi joukkoineen Uudestakaarlepyystä Lapualle johtavan tien suunnassa tarkoituksenaan saartaa joki selustassaan asemissa odottavat venäläiset, vallata rintaman oikealla sivustalla Isokylä ja estää vasemmalla sivustalla vihollisen perääntyminen Liuhtarista Kuortaneen suuntaan.

Adlercreutz määräsi Döbelnin valtaamaan Isokylän, mutta hyökkäys pysähtyi Lapuan aukeille, kun ruispellon suojasta porilaiset saivat vastaansa tarkan ja kiivaan kivääritulen, jonka tehoa tykistö vahvisti. Adlercreutz keskeytti hyökkäyksen. Kärkijoukko suojautui ojiin. Döbeln ei kuitenkaan katsonut voivansa joukkoineen jäädä aukealle pellolle tulleen makaamaan, vaan antoi rynnäkkökäskyn kohti Isokylää, jonka Vesilahden komppania kapteeni Karl von Konowin johdolla valtasi. (Tämä von Konow oli Hedvigin äidin Katarina von Konowin serkku.)

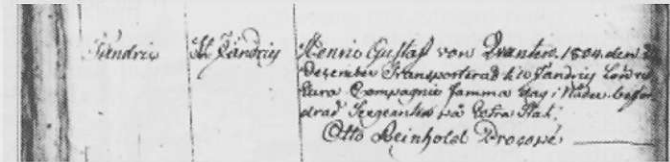
Saartoliike ei Liuhtarissa onnistunut, koska Rajeovski oli taitavasti suojannut oikean sivustansa varmistuen näin perääntymistien joukoilleen. Nämä pääsivät

jokitörmän suojassa vetäytymään tykistöineen ja kuormastoineen. Adlercreutzin taistelusta väsyneillä joukoilla ollut voimia takaa-ajoon.

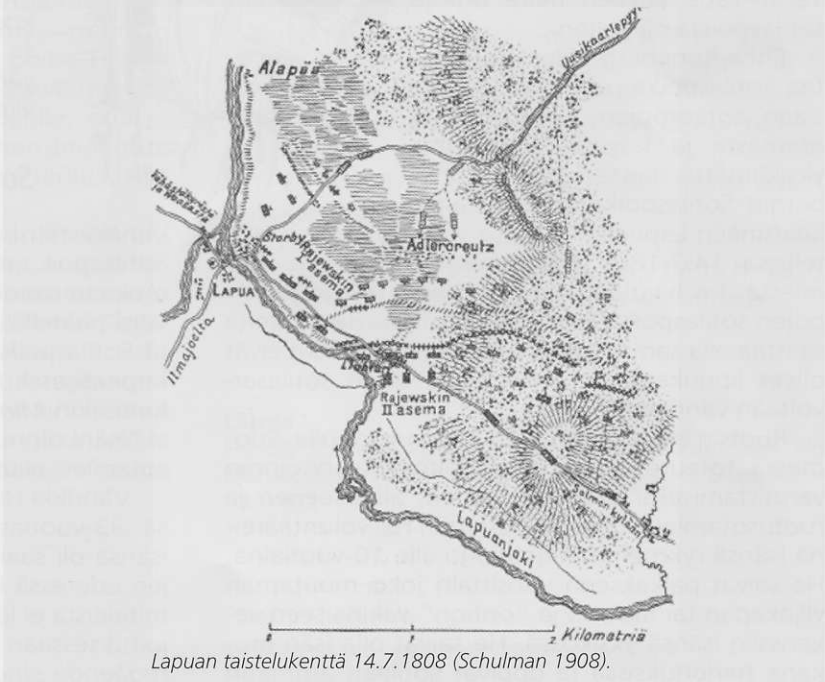
Tuo ruispellosta etujoukkoon kohdistunut tulitus koitui vänrikki Henrik Gustav von Qvantenin kohtaloksi. Hyökkäyksen jatkuessa Henrikin vanhempi veli luutnantti Jost Qvanten näki paikalle tultuaan veljensä makaavan maantien ojassa ja huusi tyytymättömänä: "Mitä sinä, Henrik, siellä makaat!" (*Hvad, Henrik, ligger du der!*) Mutta Henrik ei enää vastannut. Luoti oli lävistänyt hänen kaulansa ja hänen nuori elämänsä oli jo päättynyt.



Vänrikki Henrik von Qvantenin Viaporissa allekirjoittama ansioluettelo 15.7.1805



Ote Porin läänin jalkaväkirykmentin värväsluettelosta 2.2.1808



Elämä jatkuu

Hedvig Roupélle miehen sankarikuolema oli tietenkin kova isku. Wilhelm oli isän kaatuessa täytännyt yhdeksän vuotta ja Karl vasta neljä vuotta. Sota koetteli muutenkin Roupén sukua. Hedvigin veli, Sebastian Roupé, haavoittui Lapuan taistelussa lievästi ja vanhin veli, Lempäälässä 1778 syntynyt, Karl Johan Roupé jäi haavoittuneena venäläisten vangiksi Vaasassa.

Collin kertoo, että leski joutui miehen kuoleman jälkeen taloudellisesti tukalaan asemaan. Perhe sai asua kuitenkin edelleen Kaukonpielin puustellissa, jonka kirjoissa näyttää olleen melko runsas palveluskunta. Hedvigin taloudellinen ahdinko lienee ollut sitä, ettei hän kyennyt tarjoamaan perheelleen säädyn mukaista elintasoa. Uskollisuuden varmistamiseksi keisari oli taannut Ruotsin armeijan upseereille oikeuden asua edelleen virkatalossaan, vaikka eivät enää olleet palveluksessa. Ilmeisesti myös upseerien lesket saivat saman edun ainakin joksikin ajaksi. Henrikiltä ei jäänyt suuria velkoja, kuten hänen veljeltään Jost Qvantenilta, joka haavoituttuaan vakavasti ja menetettyään työkykynsä joutui henkilökohtaiseen konkurssiin.

Hedvig avioitui 19.10.1814 rusthollarin pojan Isak Nordlundin kanssa. Uusi aviomies oli 26-vuotias ja puolisoaan 12 vuotta nuorempi. Tästä avioitumisesta Hedvig sai kaksi tytärtä: Hedvigin (s. 1816) ja Aleksandran (s. 1820). Perhe asui Kaukonpielisä vuoteen 1826, jonka jälkeen se muutti Kiukaisien Mälikallin rustholliin.

Karl von Qvanten lähti 1817 opiskelemaan Porin triviaalikouluun ja sieltä edelleen Helsingin Yliopistoon. Karl toimi papinvirassa useilla paikkakunnilla ja päätyi Lopen kirkkoherraksi.

Sotilaspoika Wilhelm elämänvaiheet

Wilhelm von Qvanten ei aivan ”viisitoista vuotisna astunut riviin” kuten isänsä, vaan oli jo täyttänyt 16 vuotta värväytyessään 1815 Suomen Jääkärirykmenttiin. Suomen suuriruhtinaskunnan armeija organisoitiin uudelleen 1812, jolloin perustettiin kolme jääkärirykmenttiä. Rippikirjoista ei suoraan ilmene mihin rykmenttiin Wilhelm otti pestin. Kotia lähimmät yksiköt olivat Turussa ja Hämeenlinnassa.

Suomen autonomian sotaväen organisaatioita ja yksiköiden nimiä muutettiin vuosina 1812–1830 jatkuvasti, joten on vaikeata seurata, missä joukko-osastossa Wilhelm von Qvanten eri vuosina palveli. Hänen sotilasuransa eteni varsin joutuisasti. Vuonna 1827 avioituessaan 28-vuotiaana Ulrika Ottiliana von Essenin kanssa Porvoossa Haikon kartanossa hän oli sotilasarvoltaan kapteeni.

Kirkon viranomaisetkaan eivät aina tienneet, missä von Qvantenin perhe asui. Porvoon kastekirjasta ilmenee, että pariskunnalle ”Capit. vid Kejs. Willmanstranska Inf.Reg. Gust. Wilh. v. Qvanten” ja ”Ulrica Ottiliana von Essen 29” oli 8.8.1829 syntynyt tytär Emilia Lovisa Helena. Lisäksi on mai-

nittu, että vanhempien olinpaikka oli epäselvä (*föräldrarnes vistelse ort obestämd*).

Rippikirjassa kerrotaan heidän muuttaneen Tammisaareen 1827 ja palanneen Haikkoon takaisin 1830. Sieltä heidän ilmoitetaan 1832 muuttaneen Pernajaan Lapinkylän kartanoon. Tällöin Gustav Wilhelm von Qvanten oli Lappeenrannan jalkaväkirykmentin majuri. Pernajassa perheeseen syntyivät lapset Emil Oskar Teodor Wilhelm (1832), Selma Matilda Gustava (1834) ja Ida Carolina Ottiliana (1837), joka menehtyi kuukauden ikäisenä.

Emil von Qvanten suoritti ylioppilastutkinnon 1852, mutta siirtyi armeijan palvelukseen 1856. Seuraavana vuonna hänestä tuli jalkaväkirykmentin vänrikki. Hän kuoli Riiassa 23.12.1859.

”Ma köyhä olen orpo nyt, syön leipää viera-han, ma turvan kodin kadotin kans’ isä vainajan” (*Jag är en fattig gosse jag, som äter andras bröd, jag har ej huld, jag har ej hem allt sen min faders död*) ei pitänyt paikkaansa Wilhelm von Qvantenin kohdalla. Köyhyydestä hän ei joutunut kärsimään, ja isäpuolen taloudessa hän eli vain vuoden ennen siirtymistään armeijan palvelukseen.

Naimakauppa von Essenin suvun kanssa nosti Wilhelm in sosiaalista asemaa ja tuskin ”Ulla” von Essen Haikon kartanosta ilman myötäjäisiäkään lähti. ”Ma poika kelpo sankarin, en joudu huk- kahan” (*Jag är en krigargosse jag, för mig finns ingen nöd*) toteutui Wilhelm elämässä. Hänen elämänsä päättyi 85 vuoden iässä Porvoon maa- laiskunnassa 14.4.1885. Sitä ennen hänen vaimonsa ja lapsensa Emiliaa lukuun ottamatta oli kätketty maan poveen.

Lauri Keskinen

Lähteet

Collin, J. G.: Lefnasteckningar öfver de utmärktare personerna under kriget emot Ryssland åren 1808 och 1809. Senare delen. J. L. Brudings förlag, Stockholm 1862.

Kivioja, Vilho H.: Roupé-suvun Suomen haara. Genos 42. 1972.

Lappalainen, Jussi T. – Wolke, Lars Eriksson: Suomen sodan historia 1808–1809. SKS, Hämeenlinna 2008.

Luoto, Reima T. A. – Talvitie, Heikki – Visuri, Pekka: Suomen sota 1808–1809. Fenix Kustannus Oy, Espoo 2008.

Puranen, Elja: Poikasotilaista sotilaspoikiin, Sotilaspoikien perinneliitto. Saarijärven Offset, 2001.

Runeberg, J. L.: Vänrikki Stoolin tarinat. Suom. Paavo Kajander. Fänrik Ståls sägner. WSOY, Porvoo 1998.

Rippikirjat

Eurajoki: 1801–1806 (s. 175) ja 1807–1812 (s. 189)

Kiikoinen: 1829–1835 (s. 138)

Porvoo: 1821–1828 (s. 92) ja 1829–1839 (s. 109)

Tyrvää: 1799–1806 (s. 186)

Internetlähteet

www.sukuhistoria.fi/ssh: Porin läänin jalkaväkirykmentti. ansioluettelo 1798–1807, Qvanten.

www.sukuhistoria.fi/ssh: Porin läänin jalkaväkirykmentin värväysluettelo 1808–1808.

Ylioppilasmatrikkeli 1640–1852. S.v. von Qvanten.

Sukututkija Edinburghissa

Skotlannin pääkaupungin Edinburghin vilkkaasti liikennöityjen Lothian Roadin ja Princes Streetin risteuksen tuntumassa alas kadulta laskeutuvat huomaamattomat portaat. Moni kiireinen kulkija tuskin edes huomaa vaatimattomia askelmia, jotka osin peittyvät puiden varjoihin. Portaat johtavat St. Cuthbertin kirkon pihaan ja vanhalle hautausmaalle. Hämyisessä puistikossa katujen alapuolella tuntee olevansa jossakin toisessa ajassa ja paikassa, vaikka meluisa risteys autoineen ja korkeine rakennuksineen on vain muutaman metrin päässä. Tulijaa tervehtivät muureilla sirkuttavat peukaloiset ja oravat, joita vilahtelee hautakivien ja puiden lomassa.



Kuva Internetistä

Tuhatvuotinen kirkko

Pyhän Cuthbertin presbyterikirkkoa tuskin huomaa, koska se sijaitsee katutasoa alempana vanhojen puiden siimeksessä rajoittuen jyrkkänä seinämänä kohoavaan linnavuoreen. Pyhä Cuthbert (634–687) oli anglosaksi, joka vihittiin munkiksi ja julistettiin kuoltuaan pyhimykseksi. Hänelle omistettu kappeli sijaitsi tällä samalla paikalla jo vuoden 850 tienoilla.

Kirkko on mainittu lähteissä jo vuonna 1127. Se saattoi olla tuolloin jonkin aikaa pyhitetty Py-

hälle Margaretalle, jonka tunnetuin kappeli sijaitsee Edinburghin linnavuorella. Vuonna 1385 Englannin kuningas Richard II:n armeija tuhosi kirkon, mutta se rakennettiin uudelleen.

Aikoinaan kirkko hautausmaineen palveli lähialueen kylää pitäjänkirkkona. Se oli aivan järven rannalla, joka kuivattiin vuonna 1787. Sittemmin kirkon ympärille on kasvanut Edinburghin suurkaupunki. Voi siis todellakin sanoa, että paikka henkii historiaa, vaikka nykyinen kirkkorakennus onkin noussut samalle paikalle vasta vuosina 1892–1894. St. Cuthbertin puistikossa ollessaan seisoo



Kuva Tiina Miettinen

Sarah Porter Murrayn (1791–1836) hautakivi, jonka tekstin mukaan ovat pystyttäneet hänen lapsensa. Vasemmalla Donaldson-suvun hautakivi.

Kirkkoherra
David Dickson
vaimonsa ja lastensa
kanssa. Muistomerkki
on vuodelta 1840.



Kuva Tiina Miettinen



Raunioituneita sukuhautoja ja mausoleumeja.

Kuva Tiina Miettinen

siis paikassa, jota on pidetty pyhänä jo yli tuhat vuotta. Se on yksi Skotlannin vanhimpia tunnettuja palvontapaikkoja.

Hautausmaa henkii historiaa

Tärkeimpiä sukuhautoja kirkkomaalla on skotlantilaisen Gordons of Cluny -aatelissuvun hautakappeli, johon on haudattu lukuisia suvun jäseniä 1800-luvulla. Hautakivissä vilahtelee myös muita sukututkijalle tuttuja skotlantilaisia sukunimiä kuten Ross, Johnstone ja Murray. Olisivatko lukuisat Cockburnit samaa sukua kuin Turun tuomiokirkkoon haudattu Samuel Cockburn?

Hautausmaalla lepää myös Charles Darwinin samanniminen setä, joka oli lahjakas lääketieteen-opiskelija. Näkyvin muistomerkki on omistettu vuonna 1840 St. Cuthbertin kirkkoherralle ja kirjailijalle David Dicksonille (1780–1842) ja hänen perheelleen.

St. Cuthbertin kirkkoon on haudattu myös kuuluisa matemaatikko ja astrologi Sir John Napier of Merchiston (1550–1617), jonka tärkeimmäksi saavutukseksi on katsottu logaritmien kehittäminen. Muita kuuluisia vainajia kirkkomaalla on taidemaalari Alexander Nashmyth (1758–1840), joka tunnetaan muotokuvistaan ja ennen kaikkea romanttisista maisemamaalauksistaan. Kerrottakoon, että tulin ostaneeksi matkamuistoksi kopion hänen Edinburghin linnaa esittävästä maalauksestaan.

Goottilainen tunnelma

Kiitos Sir Walter Scottin, kirkko on päätyntä myös maailmankirjallisuuteen. Hän käytti kirjailijan mielikuvitustaan ja kuvaili kuinka Bannockburnin taistelussa vuonna 1314 kaatunut englantilainen ritari Giles de Argentine nukkuu ikiuntaan juuri St. Cuthbertin kirkon suojissa. Mainittu sankari ja pyhimykseksi julistettu Pyhä Giles on Edinburghin suojeluspyhimys.

Kirkkomaan mausoleumit ja hautakivet edustavat 1700- ja 1800-lukujen uusgoottilaista suuntausta, joka sai innoituksensa keskiajasta. Tätä korostaa myös rakennusten raunioituminen. Haudoilla ei ole juurikaan kukkasia. Vain villiintynyt, sinikukkainen syyssyrikkä koristaa ajan hampaan kalvamia ja sammaleisia muureja. Nurmikkoa peittävät valkoiset tuhatkaunot.

Hautakivet ovat osin sortuneet ja kaatuneet eikä niitä ole korjattu. Rappio luo aavemaisen tunnelman hämärtyvälle hiljaiselle hautausmaalle. Täällä on paljon helpompi uskoa aaveisiin kuin huolellisesti hoidetulla suoralinjaisella suomalaisella hautausmaalla. Synkeä tunnelma tosin unohtuu varsin pian, kun kapuaa jälleen kadulle ja suuntaa lähelle Rose Streetille, jonka pubeissa soi iltaisin elävä kelttiläinen musiikki.

Tiina Miettinen



Kuva Tiina Miettinen

Hautakivistä voi lukea Skotlannin historiassa vaikuttaneiden sukujen nimiä.

oli 62 ruokakuntaa, joilla oli yhteensä 18 viinapannua. Niistä kaksi ruokakuntaa poltti myös myyntiin. Kangasalan puolella oli 296 ruokakuntaa ja näillä vastaavasti 63 viinapannua. Niistä kuusi oli myyntipolttajia.

Vähitellen viinapannujen määrä nousi. Vuonna 1772 Sahalahdella oli jo 34 pannua eli 3,3 pannua sataa asukasta kohden. Kangasalan puolelta vastaavalta ajalta ei ole säilynyt tietoja.

Sahalahdella ei ryypätty ylettömästi

Viinaa poltettiin monissa taloissa, mutta esimerkiksi Sahalahdella sen käyttö ei näytä muodostuneen isoksi ongelmaksi, mikäli sanomalehtitietoihin on uskomista. Vuonna 1861 kerrottiin Hämäläisen-lehdessä sahalahtelaisten isäntien ja heidän työmiestensä viinankäytöstä seuraavasti:

”Sahalahdella valmistetaan viinaa enempi kuin kukatiesi usiammissa muissa seurakunnissa, mutta viinan yöllistä nautintoa ei täällä kuitenkaan ole syytä walittaa. Täällä löytyy 96 isäntää, wiisi niistä owat juoppoja, ja ehkä nekin lakkaawat jos ei ennen niin kumminkin kuoltuansa. Enin osa isännistä ei ensinkään wäkewiä nauti, ja ne jotka nauttiwat, eiwät sillä itseänsä pilaa, paitsi nuo ennen mainitut juopot. Puolet trenkimiehistä owat wiinaa nauttimattomia; toinen puoli ynnä wertaistensa kanssa ottawat ryypin kuin saawat.”

Viina oli juhla juoma, kahvin korvike, lääkeaine ja sitä tarjottiin myös palkkioksi hyvästä työstä. Viina nautittiin joko raakana tai kahviin sekoitettuna. Juomaa maustettiin myös monin eri tavoin, kuten esimerkiksi katajanmarjoilla.

Ei ole laskettavissa, miten paljon kangasalalaiset ja sahalahtelaiset kuluttivat viinaa 1800-luvulla. Kulutuksen kasvaessa heräsi maassamme myös raittiusliike ja entistä voimakkaampi halu saada kotitarvepoltto lakkautetuksi. Viinan kotipoltto kiellettiin vuonna 1866.

Annettu laki merkitsi uudenlaisen alkoholikulttuurin syntyä. Paloviinalain tarkoituksena oli ohjata ihmiset käyttämään rahansa viinan sijasta ruokaan. Laki synnytti varsinaisen väkijuomateollisuuden, ja viinanmyynti keskitettiin erillisiin kauppoihin.

Paloviinasta pontikaksi

Talojen isäntien jouduttua lopettamaan viinanpolton sen valmistus siirtyi teollisuudelle. Hallitusherrat arvioivat paloviinaveron tuoton nousevan, jos viinan valmistuksesta tehtäisiin teollinen elinkeino. Vaikka kotipoltto kiellettiin virallisesti, sitä jatkoivat uudet yrittäjät. Parempien tulojen toivossa monet mökkiläiset valmistivat sitä kotonaan tai metsän siimeksessä. Tätä salaa poltettua viinaa alettiin kutsua pontikaksi.

Kaikki eivät olleet yksimielisiä viinan kotipolton lakkauttamisesta. Erityisesti sitä vastustivat talonpojat.

Talonpoikaissäädyn pitkäaikainen puheenjohtaja ja Kangasalan Liuksialan kartanon isäntä Agathon Meurman jäi poliittisen uransa aikana vain kerran valitsematta valtiopäiville säätynsä edustajana. Kyse oli juuri vuoden 1866 valtiopäivistä. Syyinä oli se, että Meurman oli kannattanut vastoin oman säätynsä selvän enemmistön kantaa kotipolton lakkauttamista.

Raine Raitio

Lähteet

Hämeenlinnan maakunta-arkisto (HMA), Kangasalan piirin nimismiehen arkisto, Erilaisia asiakirjoja He:1.
Museovirasto, Keruuarkisto, kysely nro K 11: Kansanomaiset ruoat, Paloviina ja viinayrtit. Sahalahden aineisto. Fredrikson Erkki, Suomalaisen pontikan tarina. Keski-Suomen museo. Jyväskylä 1984.
Kuusi Eino, Maamme raittiusliike ja alkoholilainsäädäntö. – Oma maa. Tietokirja Suomen kodeille II. 2. uudistettu painos. WSOY. Porvoo 1921.
Mäntylä Ilkka, Suomalaisen juoppouden juuret. Viinanpoltto vapaudenaikana. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 423. Pieksämäki 1985.
Peltonen Matti, Kerta kiellon päälle. Suomalainen kielto lakimientaliteetti. Vuoden 1733 juopumusasetuksesta kielto lain kumoamiseen 1932. Hanki ja Jää. Hämeenlinna 1997.
Sahalahdesta. – Hämäläinen 21.6.1861.
Sananparsia. Häme. WSOY. Porvoo 1941.
Simonen Seppo, Karjalaisuusvaltainen tuotantojärjestelmä Suomessa. Maataloutta ja maatalouspolitiikkaa vuosisadan vaihteen molemmin puolin. Helsinki 1949.

Punakynä heilumaan!

Tampereen seudun
sukututkimusseura

Sampolan sukututkimuspäivillä ja seuran jäsenilloissa on myytävänä seuran nimellä varustettuja tyylikkäitä, hyvälaatuisia punaisia kuulakyniä.

Kannata seuraa ja osta omasi!

Arkkiveisumaakari Pilli-Hermannin sukua

Keuruulainen klarinettipelimanni Herman Saxberg teki vuoden 1866 tienoilla arkkiveisun *Vuonna kuusikymmentä kuus'*, josta tuli oman aikansa hitti. Veisussa otettiin kantaa viinan kotipolton kiel- täneeseen asetukseen. Laulu sai valtavan suosion, ja siitä otettiin viimeisin lisäpainos vuonna 1916, 50 vuotta veisun tekemisen jälkeen.

Herman Saxberg oli laajalti Keski-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla Pilli-Hermannina tunnettu muusikko, joka kiersi soittamassa häissä. Hän vietti epäsäännöllistä elämää, juopotteli ja sekaantui hämähäperäisiin puuhiin ja rikoksiin. Häntä syytettiin ensimmäisen vaimonsa ja keuruulaisen Hoskarin isännän murhasta. Oman aikansa sanomalehti- tietojen mukaan Saxberg tunnusti vaimonsa murhan, mistä hänet tuomittiin vuosiksi 1855–1864 vankeuteen Käkisalmen linnaan. Sen sijaan Hoskarin isännän murhan hän kiisti. Saxberg sepitti jopa arkkiveisun Hoskarin murhasta puhdistukseen oman maineensa.

Suomen kansallisbiografian mukaan Herman Saxberg oli keuruulaisen komissaari Henrik Saxbergin ja piika Leena Kustaantytären avioton poika, joka syntyi 2.6.1830 Keuruulla. Aikuisiällä Herman Helenanpoika Saxbergin syntymäajaksi ja -paikaksi on rippikirjoihin merkitty 3.4.1830 Keuruu. Tietävästi Hermannilla oli useita aviottomana syntyneitä veljiä.

Isänsä puolelta Saxbergilla oli musikaalisia

**Vuonna kuusikymmentä kuus'
tuli Suomeen laki uus',
Viinaa kiellettiin keittämäst'
juomapäiviä viettämäst'.**

**Se tarkoitus oli keisarill'
jos viinaa ei ois juomarill',
niin leipää piisais Suomessa,
jok'ainoassa huoneessa.**

ja värikkäitä sukulaisia. Hermanin setä oli Keuruun kanttori Matias Saxberg, joka vuonna 1851 kuullutti *Maamiehen Ystävä* -lehdessä etsivänsä "yksinäistä waimo-ihmistä herramaista huushollia edesseisomaan".

Keuruun vihkiluettelossa talollisen poikana mainittu Herman Saxberg avioitui 14.11.1850 Jusseron talon tyttären Karoliina Samuelintytären kanssa. Parille syntyi lokakuussa 1852 Otto Mickael -niminen poika, joka kuoli noin kuukauden ikäisenä. Herman surmasi sittemmin vaimonsa Karoliinan ja joutui yhdeksäksi vuodeksi vankeuteen.

Hermanin seuraava vaimo oli "maattu nainen" (*lägrade qvinnan*) Maria Agatha Mikontytär (Mickelsdotter), jonka kanssa Herman avioitui Keuruulla 1.12.1866. Perhe asui Laiskalan torpassa. Samana vuonna kiellettiin viinan kotipoltto, ja Herman sanoitti muusikonuransa tunnetuimman arkkiveisun *Vuonna kuusikymmentä kuus'*.

Hermanille ja Marialle eli Maijalle syntyi ainakin viisi yhteistä lasta: 1867 Hemminki (Hemming), 1869 Venla (Wendla), 1872 Artturi (Arthur), 1876 Alina ja 1879 Maria. Perheeseen kuului myös Maijan 1864 syntynyt avioton tytär Lydia.

Hemmingin syntyessä Hermannin titteliksi oli merkitty "aiempi vanki" (*f. d. fästnings fånge*). Muiden lasten syntymätiedoissa isän asemaksi oli merkitty "ihtellinen" tai "löysä". Saxberg kuoli 78-vuotiaana Keuruulla 20.4.1909.

Herman Saxbergin suku on jatkunut nykypäiviin asti. Myös musikaalisuus on säilynyt suvussa. Saxbergin jälkeläinen Emilia Lajunen on opiskellut Sibelius-Akatemiassa ja tehnyt siellä kansanmusiikin osastolla lopputyönsä, jonka nimenä on *1800-luvun viisunikkari, pelimanni ja rosvo Pilli-Hermannin – isoisäni isoisan Herman Saxbergin arkkiveisut konserteiksi*. – Pilli-Hermannin klarinettimusiikkia voi käydä netissä kuuntelemissa osoitteessa www.myspace.com/pilli-hermanni.

Johanna Kurela

Lähteitä

Keuruun historia- ja rippikirjat.
Maamiehen ystävä, 18.10.1851.
Suomen kansallisbiografia. S. v. Herman Saxberg.

Matematiikkaa sukututkimuksessa

Sukututkimuksessa on olennaista tunnistaa henkilöt ja näiden välinen suhde, kuten sisar, poika, vaimo, puoliso. Henkilöiden tunnistamisessa käytetään nimeä ja syntymäaika. Vanhimmissa arkistolähteissä kuten Suomen Asutuksen Yleisluettelon (SAY) tiedoissa syntymäaika puuttuu, joten henkilöiden välinen "katkeamaton" suhde on tärkeä. Tällöin mm. patronyymi tai myöhemmin sukunimi auttaa.

Syntymäaikojen suhteen kirjoissa on paljon virheitä johtuen jatkuvasta kopioimisesta uudelle rippikirjan sivulle tai muuttojen yhteydessä. Joskus syntymäaika (ikä?) pyöristettiin kokonaisiksi vuosiksi, ja loppuvuodesta syntyneet saattoivat saada seuraavan vuoden syntymäajakseen. Viereisiltä riveiltä kopioiminen oli myös yleinen virhe. Syntymäaika virheiden tai muuttosivuvirheiden takia henkilön löytäminen on vaikeaa. Pitää siis osata tunnistaa ja löytää virheitä.

Papeilla ei aina laskupäätä

Esimerkiksi esi-isäni Daniel Adolph Brander syntyi Loimaalla 7.4.1761. Etsin hänelle kuolinaikaa haudattujen luettelosta, josta löytyikin sopivan tuntuinen Adolph Brander. Hän kuoli 2.3.1788 mätäkuumeeseen, kuolinikä 27 v 1 kk 5 pv.

Mutta vaikka kuinka laskin kuoliniästä, ei syntymäaika täsmännyt. Sitten havaitsin, että pappi ei ollut hallinnut vähennyslaskun sääntöjä aikälaskuissa, vaan vähensi aina suuremmasta luvusta pienemmän riippumatta siitä, oliko kyseessä syntymä- vai kuolinaika.

Seuraava laskutoimitus kertoo oikean kuoliniän:

1788 v	3 kk	2 pv
1761 v	4 kk	7 pv
26 v	10 kk	25 pv

Nyt lasku täsmäsi, ja kirjoja selaamalla löysin vahvistuksen: samoja virheitä samalla käsialalla kirjattuna löytyi lisää. Selvitystyö on helppoa niin kauan kuin meillä on käytössä luotettava syntymäaika. Siirryttäessä vanhempiin kirkonkirjoihin syntymäajasta on merkitty vain vuosi, ja vielä vanhemmissa kirjoissa ja myös SAY:ssa on mainittu vain nimi, jolloin haasteet alkavat.

Todennäköisyyslaskenta avuksi

Kun tutkitaan tarkemmin syntymäaika, meillä laskennallisesti on 30 päivää (kuukaudessa), 12 kuu-

kautta (vuodessa), ja syntymävuodesta kaksi viimeistä numeroa ovat merkitseviä tietyn aikakauden henkilöiden osalta. Siis todennäköisyys, että joku on syntynyt juuri tietyynä päivänä, on $1/30 \times 1/12 \times 1/100 = 1/36\,000$.

Käytännössä kun seurataan tietyn sukupolven asioita, voidaan puhua noin 27 vuoden jaksosta sadan vuoden asemesta, jolloin edellisestä laskusta saadaan "pyöreä" tulos: $1/30 \times 1/12 \times 1/27 = 1/10\,000$. Tätä voisi kutsua syntymäajan antamaksi tunnistetasoksi (Ts).

Kun meillä on vain nimi, esimerkiksi Erik Mosesson, niin voimme laskea myös tälle vertailuluvun. Tarvitaan nimien yleisyystieto kyseisenä aikana, paikkakunnalla, suvussa ja säädysssä. Käytännössä karkea arvio riittää. Jos pojista 3,3 % saa nimen Henrik, voidaan yleisyydeksi merkitä 1/30. Jos Mosesson-nimen saa 0,5 % pojista, yleisyys on vastaavasti 1/200. Näin Henrik Mosesson -nimen antama tunnistetaso $T_n = 1/30 \times 1/200 = 1/6\,000$.

Vastaavasti hyvin yleiselle nimelle Maria Johansdotter saadaan $T_n = 1/10 \times 1/10 = 1/100$ (Marianimisiä on 10 % ja Johan-nimisiä 10 % väestöstä).

Jos Marian syntymävuosi tiedetään, niin nimen ja syntymävuoden antama tunnistetaso (T) laskeaan vastaavasti: $T_n \times T_s = 1/100 \times 1/27 = 1/2\,700$. Jos tiedetään koko syntymäaika, niin $T = 1/100 \times 1/10\,000 = 1/1\,000\,000$.

Tämä likiarvoinen tarkastelu osoittaa, että hyvin harvinaisilla nimillä voi olla jopa syntymäaika vastaava tunnistustaso. Yleisillä nimillä T_n :n nimittäjässä on pieni luku, ja se vahvistaa matemaattisesti käsitystä, että nämä henkilöt ovat helposti sekoitettavissa toisiinsa, varsinkin jos yhteystieto esimerkiksi muuton yhteydessä puuttuu.

Riittävä tunnistustaso on tietysti arviointikysymys ja riippuu myös muista päätellyä tukevista tekijöistä. Siis mitä suurempi luku nimittäjässä on, sitä lähempänä erotus $(1 - T)$ on lukuarvoa 1. Täysin varmaksi tiedoksi tulkitaan arvo tasan 1. Hyvä referenssi tähän on myös dna-perustaisessa isyyden todistuksessa oikeudessa, jossa riittää 0,9999 eli 1/10 000 tunnistustaso, joka vastaa edellä laskettua syntymäajan tunnistustarkkuutta.

Esimerkki Fingerroos-suvusta

Minulla on 1600-luvulta esivanhemmat Johan Svensson ja hänen puolisonsa Elin Mårtensdotter. Heistä on ollut tietoa vain Jully Ramsayn kirjassa Frälsesläkter i Finland intill stora ofreden.

Elinin isä on omistanut Oriveden Holman kartanon, ja naimaton veli Erik on myöhemmin asunut

siinä. Toinen sisarista Karin on ollut aviossa Orivedellä. Lisäksi on ollut vain tieto, että Johanilla ja Elinillä oli poika (luutnantti) Peder Johansson (k. 1679), joka oli ottanut nimen Fingerroos. Elinin isä Märten Eriksson Stiernkors kuoli vuonna 1634.

Tutkin Oriveden naapurissa Längelmäellä vuonna 1729 syntyneen Axel Axelsson Fingerroosin esipolvia. SAY:sta Längelmäen Vilkkilästä löytyi vuodesta 1634 lähtien Johan Svensson & Elin Mårtensdotter. Heille on merkitty vain poika Märten, joka jää talon isännäksi. Onko kyseessä Oriveden Holmasta lähtöisin oleva Elin?

Aika (joka voi liittyä perinnönjaosta saadulla rahalla ostettuun taloon), paikkakunta (20 km Holmasta) ja nimet täsmäävät hyvin. Fingerroos-nimi tulee Vilkkilässä käyttöön vasta myöhemmin, mutta voi olla suvun perimätietoa, jonka mukaan papiksi opiskellut Axel ja tämän velipuoli, suutari Johan, ottivat tämän sukunimen itselleen. Läntisen Suomen talonpoikaissäädystä sukunimeä ei juuri käytetty, vaan talon nimi oli tärkeämpi. Jotakin lisävahvistusta jäin tässä vielä kaipaamaan.

Tällöin tuli mieleeni idea nimien antamasta tunnistetasosta, jonka olen jo edellä selittänyt. Siitä ei löydy mistään valmiina tietoa, joten sovelsin laskentaan todennäköisyysmatematiikan sääntöjä. Tässä tapauksessa on neljän nimen yhdistelmä. Nimien merkitys eli järjestys on yksikäsitteisesti määrätty ja voidaan siten laskea:

Nimien tunnisteluvut niiden yleisyyden mukaan:

Johan 1/10 (10 %), **Sven** 1/500 (0,2 %),

Elin 1/50 (2 %) ja **Märten** 1/40 (2,5 %)

Niistä saadaan pariskunnan **Johan Svensson ja Elin Mårtensdotter** tunnistetaso:

$T_p = 1/10 \times 1/500 \times 1/40 \times 1/40 = 1/2\,000\,000$.

Siis mitä lähempänä 1 – T on arvoa 1, sitä varmempi eli todennäköisempi tulos on. Tässä tapauksessa $1 - 1/2\,000\,000 = 0.9999995$.

Aviopareja verrattaessa on myös hyvä todeta, että niitä on vertailualueella korkeintaan ¼ henkilömäärästä, mikä lisää suhteellista tunnistetason arvoa. Vertailussa tunnistetaso on hyvä kohdistaa yhteisön oletettuun kokoon. Edellä saatu tulos vastaa siten suurin piirtein yksinäisen henkilön tunnistetasoa, jossa kummankin nimen yleisyys on noin 1/30 ja jossa henkilöllä on tarkka syntymäaika.

Kun tarkastelee nimien yleisyyttä Oriveden SAY:sta 1600-luvun puolivälissä, on myös Johan-nimi harvinainen. Yleisempiä nimiä siellä olivat tällöin jopa Brusius ja Nilsius. Johan saattoi olla lähtöisin Varsinais-Suomesta, joten laskussa on käytetty yleistä 10 % arvoa. Saatu tunnisteluku osoittaa suurta lukua nimittäjässä eli pientä luvun arvoa, joten nimiyhdistelmä on hyvin harvinainen.

Haku mainitulla nimiyhdistelmällä HisKin koko



tietokannan vihityistä ja kastetuista antaa 0-tuloksen, joka vahvistaa harvinaisuustasoa. Vieläpä jättämällä molempien etunimet pois saadaan vain kuusi tulosta, mikä on erityisesti seuraus Sven-nimen harvinaisuudesta. Voidaan näin olettaa, että erittäin todennäköisesti Holmaan ja Vilkkilään paikallistettu Elin on sama henkilö.

On tietenkin muistettava, että kyseessä oleva tunnisteluku on arvio, jota voi täsmentää tutkimalla tarkemmin nimien yleisyyttä. Vaikka samalla kun todennäköisyys osoittaa pientä arvoa, ei se sulje pois mahdollisuutta, että olisi toinen saman-niminen pariskunta – se vain on hyvin epätodennäköistä.

Samalla tavalla voidaan spekuloida, että löytyy kaksi henkilöä, joilla on sama nimi ja syntymäaika. Tämä on hyvinkin todennäköistä yleisten nimien suhteen, joilla tunnisteluvun nimittäjä on edellisessä laskussa mainittua paljon pienempi.

Perheiden tunnistaminen

Nimiryhmätunnistus sopii hyvin myös perheelle. 1600-luvun lopulla ja 1700-luvun alkupuolella ei kaikkien seurakuntien rippikirjoissa ole henkilöillä vielä syntymäaikoja – on vain nimiä.

Alla olevassa taulukossa on esimerkki Johan Erikssonista ja Malinista sekä heidän kolmesta vanhimmasta lapsestaan. Lasten on oltava pysyvässä ja mieluiten ikäjärjestyksessä. Jos perhe muuttaa paikasta toiseen, niin nimiyhdistelmää voidaan myös käyttää tunnisteena kuten edellä.

Esimerkki:

i Johan Eriksson	1/10 x 1/15	= 1/150	isä
ä Malin	x 1/40	= 1/6 000	isä ja äiti
1. Johan	x 1/2 x 1/10 x 2	= 1/60 000	isä, äiti ja vanhin lapsi
2. Helena	x 1/2 x 1/20	= 1/240 000	isä, äiti ja 2 vanhinta lasta
3. Erik	x 1/2 x 1/15 x 2	= 1/ 36 000 000	isä, äiti ja 3 lasta
= Tp = koko perheen tunnistetaso			

Kerroin $\frac{1}{2}$ lasten luvun yhteydessä tarkoittaa nimen valintaa tyttöjen tai poikien listalta. Kerroin 2 Johanin ja Erikin kohdalla johtuu vanhempien nimien yleisestä periytymisestä, mikä on suvussa myös yleistä. Nimien yleisyys vaihtelee hyvin paljon ajallisesti ja paikallisesti.

Pertti Saarinen

Artikkeli on aikaisemmin julkaistu hieman erilaisessa muodossa Salon Seudun Sukututkijat ry:n jäsenlehdessä Suvustajassa 2/2012.

Lisätietoa nimien yleisyydestä

Oksanen, Reetta: "Se nimen määrää kenen lapsi on." Sukujen etunimistä ja nimeämismalleista Pohjois-Savossa ja Pohjanmaalla 1700-luvun alusta 1900-luvun alkuun. Suomen historian pro gradu -tutkielma, Joensuun yliopisto, 2007. http://joypub.joensuu.fi/publications/masters_thesis/oksanen_nimen/oksanen.pdf

Matti Mattilan internet-sivustolta löytyy tietoa etunimien suosioista 1900–2009 väliseltä ajalta. Sivustolta löytyy taulukoita, joista voi jopa yrittää etunimen mukaan päätellä, milloin kyseinen henkilö on mahdollisesti syntynyt. http://www.mattimattila.fi/comments/etunimien_suosio_eri_vuosikymmenina

Kun mertahameet olivat muuvia

Länsieurooppalaisten naisten muoti vaihteli 1800-luvulla sellaisella vauhdilla, että asiantuntijat voivat ajoittaa pukuja vuoden tarkkuudella. Suomessa tuskin kukaan pysyi ajan tasalla, mutta edellisten vuosisatojen tapaan uutuudet levisivät aikanaan tännekin.

Esimerkiksi sopii metallirakenteinen krinoliini, joka patentoitiin Yhdysvalloissa, Ranskassa ja Iso-Britanniasa vuonna 1856. Se saavutti näissä maissa terästeollisuutta merkittävästi työllistävän suosion, sillä naiset mielellään luopuivat aiemmasta keinostaan, moninkertaisista alushameista. Krinoliinilla helmat saatiin epäkäytännöllisen leveiksi, mutta silti sen ottivat käyttöön jopa keramiikkatehtaan työntekijät.

Ensimmäiset rinuliinihavainnot Suomessa

Juttu Suomettaressa 12.11.1858 paljastaa, että uutuus oli saapunut Suomeen.

Eräs kartanon herra koitti Helsingin ruotsalaisesta sanomalehdestä karjakalleen (karjo-piialleen) suomeksi selittää ulkomaalla keksitystä ja Suomessakin jo löytyvästä vaimoväen vaate-puvusta, sanoen: "Liisa, kuin ulkomaalla on havaittu hame, joka on näköjään kuin mikä torni ja sisältää yhdeksän aika ihmistä: etköhän sinäki ottais tuohon osaa?"

Liisa: "vaikka vaan! Mutta mikä sen on oikea nimi?" Herra: "sitä kutsutaan rinuliini". Liisa eikö liene oikeen oivaltanut vai olisko varsin sanonut: "vai piruliini!" johonka epähuuhmioon herra myös hänen heitti. Kotvan aikaa kuluttua, sanoi Liisa: minä luulen, että ne hameet, joita herrassääty täälläkin pitää, ovat samaa sukua, sillä ne ovat tönkköjä ja hyvin laajoja". Herra: "nyt sinä, Liisa, höpiset! kuinka niillä täällä sydänmaassa kulettiin? Sillä siihen tarvitaan höyryläivät ja rauta-tiet, joissa niitä viljellään!" Vasta nyt Liisa älysi hänestä pilkkaa tehdyn, sillä hän oli herrasteleva ja alti hapuili hameitaan herrasväen mukaan.

Rovanniemellä oli marraskuussa 1858 jo joku, joka oli krinoliinista kuullut, mutta totesi naisten muodista paikkakunnalla, että *krinoliinia noilla toki vielä ei ole näkynyt, muuten on kaikki "uutta muuvia"*.

Turussa syksyllä 1861 krinoliinin käyttö oli jo niin

Myytävänä.

Monenslaisia werka-laffia, Myesän juhtia, Pum-
puli-wanuketta, Krimmin nahkoja, Stearini-,
Palmu- ja Tali-lynttilöitä. Siturin-juuria, voltettua
situria, Pietarin saivuaa, Helsingin saivuaa myypi
J. W. Blomberg.

Krinoliinin jännittimiä isommiesä ja vähemmiesä
osiesä myypi halpaan hintaan Pehr A. Swiberg
herra C. & F. Kermannien Kivimuurissa.

Turkulaisella Pehr A. Swibergillä oli myynnissä edullisia krinoliinin osia loka-kuussa 1861. – Kuva Sanomia Turusta, 18.10.1861.

yleistä, että se oli lisännyt rikollisuutta:

Poliisikamarin ilmoituksista nähdään, että usiammat pahanteot mitä Turussa tehdään, ovat rahan varkaukset ja rahakukkaroin viemiset varsinkin vaimoväen klänningin plakkareista. Näitä varkauksia saadaan kuulla melkein joka viikko, mutta enimmäen niitä harjoitetaan markkinoilla väkijoukon tungossa. Nykyiset avosuiset plakkarit klänningeissä ovatkin aivan helpot tyhjentää ilman huomaamatta, erittäinkin kun käydään krinoliinillä, se on rautalangoilla jännitetyillä alushameilla, joilla jo kaupungin piiatkin, kumminkin ylleimmät ovat ruvenneet itsiänsä pöyhistämään.

Uutuus oli esillä tietenkin juuri kaupungeissa. Maalila asuva työläinen kirjoitti syksyllä 1861:

Hämeenlinnan torilla viimis syysmarkkinoilla kulkeissani satuin muutamassa kauppasuojassa näkemään erinomaisen kapineen, johonka silmäni väkisin kiinnittyivät. Semmoista monivanteista kummitusta en ollut elämä-ijässäni nähnyt, vaikka hiukseni jo alkavat harmaaksi käydä.

Kauppamies, joka huomasi minun seisovan ällistyneenä paikastani liikkumatta, rupesi minulle viimein ihmetavaraansa kauppaamaan kysellen, eikö minulla olisi tytärtä, joka markkinalahjaa tarvitsisi. Minä rupesin nyt puolestani tiedustelemaan mihän tuommoisen konstillinen kalu oli viljeltävä ja miksikä sitä nimitettiin. Vastaukseksi sain, että se oli uudenaikainen hame, jota sanotaan krinoliiniksi.

Tämän kuultuani ja asian vähän arveltuani lausuin kauppamiehelle, että tyttäreni, joka kulkee Punkalaitumella paimenessa, vastakin niinkuin ennen tulee toimeen tavallisella pitohameella, mutta että kaupungissa, jossa ei aina pidetä väliä kuinka käy, semmoisen leveä mertahame kentiesi olisi sopivakin.

Liekö sitten ollut samainen kauppapuoti kyseessä jutussa, joka painettiin sanomalehtiin kesällä 1862:

Eräeseen kauppapuotiin Hämeenlinnassa tuli tuonain krinoliinin, mertahameen eli bramseilin (vai miksi sitä kutsutaan?) vanteita ostamaan nuori soreavartaloinen piikalikka, punainen hame yllänsä ja pikimustat hansikkaat käsissänsä, mutta likaisella kaulalla ja sisältä ei kolmeen vuoteen pestyillä korvilla, ja kysäsi, ilman hyvää päivää sanomatta, puotimieheltä: onko teillä myytävänä sitä kankeata, jota hameen alle pannaan? On kyllä, vastasi puotimies, mutta sitä ei ole lupa julkisesti myydä. Kroimulainen nuoraa minä tarikoitan, lisäsi likka. Sitä ei enään ole; se on jo loppunut, vastasi nauraen puotimies. Antakaat minulle siten viisi kyynärää troppinkia, jatkoi piikalikka, ja rot-

tinkia hän sai, vaikka senkään nimeä ei osannut sanoa. Älkää sentähden, piiat, itsellenne laittako semmoista, jonka nimeä ette ennen hyvin tiedä!

Hämeenlinnan kauppapuodissakin ehkä joskus saatiin krinoliini myytyä, sillä Kämmeren kokoisessa Mikkelin ilmoitus-lehdessäkin kehutaan Mikkelin talvi-markkinoilla "vannehameet" heti kohta kauppoiksi menneen.

Neitokaiset krinuliinit kuohtanallaan

Salon kauppalasta kirjoitettiin 3.3.1862:

Mutta naiset Salon piikat minä luulen joksikin siivestyneiksi, sillä ompa heillä asiaa tansseihin, on heillä vaatteet monen-mutkaiset niinkuin kalan-pyydykset, he käyvät visusti, astelevat pieniä lyhyitä askeleita, jotka ei koskaan merkitse tuimuutta, mutta on heillä ilman näitä vielä yksi jotas et suinkaan taida arvata. No mikä se ollenkaan enää mahtaa ollakaan, kysynet. Se on krinuliini. Tämä taivaan lahja saatiin tänne viimeis suvena; kun yksi ensin sai, niin eipä kauan kestänyt ennen kuin joka ainoalla oli semmoiset pöykittimet, ettei kolmea laitaa mahdu maantiellä rinnatusten käymään.

Se, että krinoliini ei sovellu suomalaisen maalaiselämään, on helposti ymmärrettävissä. Hauholta kerrottiin keväällä 1862 esimerkki elävästä elämästä:

Hiljain loppuneina pääsiäisten pyhinä kulkivat kaksi niin kutsuttua kyökki neityttä yhden matalan joen poikki krinuliini hameissa paraplyt pään päällä, mennäkseen tanssi paikkaan. Mutta kuin avarat hameensa eivät antaneet heille tilaa istua ruuhessa jolla kulkivat, täytyi heidän seistä pohjalla, kuin eräs kurttisööristönsä souti perässä. Mutta aivan samassa kuin ruuhen pää sattui rautaan lupsahti molemmat "mamsemliit", kuin toverit konsanaankin, pian yhdesä silmänräpäyksessä jokeen, mutta onneksi jalkojaan myöden.

Siinä seistä könöttivät nyt molemmat krinuliinit kuohtanallaan kuin ilman pallon kerät veden pinnalla, siksi että perämies viimein autti heidän ylös, kuitenkin sillä keinoin että sai itsekin kunnian astua veden, sillä nostaissansa "mamsellia" kaatui kapia ruuhi hänen altansa ja hän muljahti itsekin jokeen. Tätä sattui eräs koiran silmä nähemään joka huusi heille runoillen: "Anna liota, ei se viota". Ja onhan heillä paraply; Jos kastuvat niin kenen on syy.



Krinoliini on häkkinäinen alushame, jota käytettiin hameen levittämiseksi kellomaiseksi. Laite muistuttaa kalojen ja rapujen pyydystämiseen käytettyä merta.



Epäkäytännöllisyydestään ja kalleudestaan huolimatta krinoliinimuotia kesti vuosikymmenten ajan. Krinoliinit tulivat muotiin noin 1830 ja olivat leveimmillään 1860-luvun alussa. 1870-luvulla hameet muuttuivat kapeammaksi ja muotiin tuli turnyyri.



Amerikkalaisessa Harper's Weekly -lehdessä 11.7.1857 julkaistussa pilapiirroksessa muodikkaasti valtavan leveään krinoliiniin pukeutuneet neitokaiset tarkastelevat taulua, mikä esittää 1800-luvun alkupuolen uuskreikkalaiseen asuun pukeutunutta naista.

Arabella Maria: "Ajattelehan, Julia-kulta, että meidän äitimme ovat pitäneet yllään noin hullunkurisia pukuja!" Molemmat: "Ha-ha-ha-haa!"

Kesän 1862 lopussa raportoitiin krinoliinien tulleen käyttöön sekä Prunkkalassa että Tampereella. Jälkimmäiseltä paikkakunnalta kirjoitettiin, miten naiset ovat ruvenneet pitämään uudenlaista vaateenkoristusta elikkä vanteita hameensa alla mitkä vaanteet kutsutaan krinuliiksi. Tätä pitävät he muka sivistyksen merkinä, vaan jos oikein ymmärtäisivät niin eivät ollekaan semmoisia päällensä pukisi.

Uudellakirkolla vuoden 1864 alkaessa todettiin: Krinoliini on täälläkin tunnettu naurun aihe, vaan harvoilta on löytänyt ystävyyden. Kesäkuussa 1864 todettiin Ikaalisista, että sopiipa vielä lisätä, että täälläki rupeevat nuot talonpoikaiset tytöt krinuliiniä toimiin.

Jämsästä saatiin kesäkuussa 1864 perusteellinen muotikatsaus:

Surkeudella täytyy valittaa että koreus on niin ylellinen, erinomattain naisissa ylitse heidän säätynsä, niin että ainoa kopeikkakin pannaan kaikenmoisten koreusten ostoon, niinkuin krinuliinin, jota yleisesti pitävät talonpojan tyttäret, ja eihän se niin ihme olisikaan jos niillä olisikin, mutta on niissä sentähden useampia ilmankin; mutta piika tytöt, ne kumminkin laittavat itsellensä krinuliinit, vaikka ei muuta olisikaan kuin paikattu hame päällä. Tällainen vaateenpuku on talonpoikaisille naisille sopimaton. Tällä kirjoituksella en ole sentähden pyytänyt loukata kenenkään kunniaa, vaan olen usiampain muittenkin kuullut vallittavan, kuinka naiset täällä on niin mahtavia leveitä, ettei tahdo kapeista ovista saada heitä tulemaan huoneeseen, johon ei ole muu syynä kuin krinuliinit.

Ovenpielistä oli huolissaan useampi mies, esimerkiksi elokuussa 1864 sanomalehteen kirjoittanut. Minäkin meinasin jonkun Pirkkalan työstä naida, mutta kun näin ne leveet kaaret hameissa, niin päätin päähäni etten ikinä senkaltaista nai, joka krinuliinia ja pöykittä kantaa. Mahdotonta on että ruveta oviani ja porttipieliäni krinoliinien tähden levittämään.

Muovin loppu

Krinoliini ehti levitä patentin saantia seuranneena kymmenenä vuonna Suomen eteläisessä puoliskossa varmaankin joka pitäjään. Saarijärveltä Petäjävedelle kesäkuussa 1867 matkustanut toteaa, että ylpeys näytti niissäkin olevan valtaan päässyt; sillä krinuliinit, vannehameet, olivat useammalla.

Muoti maailmalla oli muuttunut jo merkittävästi. Käkisalmesta kirjoitetaan vuoden 1868 lopulla: Kaupunnissa näkyy hame-vanteet jo säätyihmisiltä ynnä tuo irtonainen jouhi-tollo niskasta olevan vallan kuolleet. Muutama puolainut ja joku piikatytö pitelee vielä perhosten kirkkoa vanteiden kanssa pystyssä, ikäänkuin jäähyväisiksi tuolle koristeelle.

Ainakin Kaustisille uudet tuulet puhalsivat melko hitaasti, sillä sieltä kirjoitettiin vielä syyskuussa 1871, että neitoset kaunistavat täälläkin itsensä rautavan-teilla varustetuilla hameilla, toivoen miessaannin paremmaksi. Vaihtoehtoisesti voi ajatella, että Kaustisilla oltiin aikaa edellä, sillä krinoliini tuli vuosisadan lopulla uudelleen muotiin.

Kaisa Kyläkoski

Keväällä julkaistaan uusi Vuosikirja

Tampereen seudun sukututkimusseuran Vuosikirjassa julkaistaan keväällä 2013 seuran puheenjohtaja Raine Raition eri foorumeilla pitämiä esitelmiä ja artikkeleita.

Vuosikirja ilmestyy maaliskuussa 2013 ja sen hinta on 15 €.

Voit ostaa sen omaksesi jäsenilloissa tai tilata sen sähköpostitse seuran julkaisujen myynnistä vastaavalta Irma Vainiolta osoitteesta irma.vainio@tamsuku.fi.

Vuosikirjaan 2013 on koottu seuraavat tekstit:

Hyvä, paha suku

Vanhaan hyvään aikaan

Häpeämmekö omaa sukuamme?

Kevytmieliset hovit johtivat usein luvattomaan sekaannukseen

”Kyllä minä vainajan tunsin”

Muuttuva hautauskulttuuri

Sotiemme muistomerkit – esimerkkinä Kangasala

Lähteet kertovat

Maatalouslaskennat ja maatilakirjat

Kirkonkuulutukset

Jaettu ilo on kaksinkertainen ilo

Paikallishistoria – odotukset ja todellisuus

Kyläkirjojen kertomaa

Miten rakennan hyvän sukututkimusaiheisen esitelmän? – Muutamia lyhyitä neuvoja



*Tampereen seudun sukututkimusseura ry
toivottaa lukijoilleen onnellista vuotta 2013!*

Kuva Marja Rissanen

Sisällysluettelo

Puheenjohtajan palsta	3
Kevään 2013 ohjelma.....	4
Kevätretki Tuusulaan 18.5.2013	5
Sampolan sukututkimuspäivää ei tammikuussa	5
Sukututkijoiden reissu ulkomaille Teiskoon	6
Sanaleikkiä teiskolaisisäntien nimistä.....	11
Kapteeni Spåren syksy 1722	12
Eräs sotilaspoika, Wilhelm von Qvanten	13
Sukututkija Edinburghissa	16
Vuonna kuusikymmentä kuus' tuli Suomeen laki uus'	19
Arkkiyeisumaakari Pilli-Hermannin sukua.....	21
Matematiikkaa sukututkimuksessa.....	22
Kun mertahameet olivat muuvia	24
Keväällä julkaistaan uusi Vuosikirja	27